

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра англійської філології та лінгводидактики

Мелешко Катерина Віталіївна

Мовні засоби втілення концепту «проблемний підліток» у романі

Лорін Олівер «Before I Fall»: лінгвокогнітивний аналіз

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта. Мова і література (англійська)

Спеціалізація 014.021 Англійська мова і література

Освітня програма Середня освіта (Англійська мова і література)

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник

_____ А. М. Коваленко,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології

та лінгводидактики

« ____ » _____ 2021 року

Виконавець

_____ К. В. Мелешко

« ____ » _____ 2021 року

Суми 2021

Sumy Makarenko State Pedagogical University
The Department of Foreign and Slavic Philology
The Chair of English Philology and Linguodidactics

Meleshko Kateryna Vitaliivna

**LINGUISTIC MEANS OF CONCEPT PROBLEM TEENAGER
REPRESENTATION IN THE NOVEL LAUREN OLIVER «BEFORE I
FALL»: LINGVOCOGNITIVE ANALYSIS**

Field of Study 01 Education/Pedagogics

Program subject area 014 Secondary Education. Language and Literature
(English)

Study program 014.021 English Language and Literature

Educational program Secondary Education

(English Language and Literature)

Graduation Project

Supervised by

Associate Professor

Kovalenko A. M.

Performed by

Meleshko Kateryna

Sumy 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ PROBLEM TEENAGER	
1.1. Сутність когнітивної лінгвістики.....	8
1.2. Поняття концепту та підходи до його вивчення.....	14
1.3. Структура концепту.....	21
1.4 Концептуальний аналіз як основний метод дослідження концептів.....	25
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ	28
РОЗДІЛ 2. АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ PROBLEM TEENAGER	
2.1 Змістовні характеристики поняття PROBLEM TEENAGER.....	29
2.2 Концепт PROBLEM TEENAGER в англomовній картині світу.....	33
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ	37
РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ PROBLEM TEENAGER У РОМАНІ ЛОРІН ОЛІВЕР «BEFORE I FALL»	
3.1 Лексичні засоби вираження концепту в романі Лорін Олівер «Before I Fall».....	38
3.2 Стилiстичні засоби вираження концепту в романі Лорін Олівер «Before I Fall».....	47
3.3 Граматичні засоби вираження концепту в романі Лорін Олівер «Before I Fall».....	49
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ	53
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
SUMMARY	62
МЕТОДИЧНИЙ ДОДАТОК	69

ВСТУП

У період сьогодення мова залишається одним із найважливіших засобів спілкування та передачі даних від однієї людини до іншої. Завдяки мові люди мають змогу мислити, висловлювати власні думки та загалом передавати інформацію один одному. Однак наука, яка займається вивченням різноманітних особливостей мови не стоїть на місці, як і людство, вона розвивається і отримує все нові й нові питання, які потребують нагального вирішення.

Пріоритетним завданням лінгвістики завжди був та залишається аналіз та зв'язок мови з культурою народу, а також розуміння та формування самоідентифікації людиною свого місця в ній. Саме тому розпочалося активне створення таких безпосередньо нових напрямів на базі вже досліджуваної лінгвістики – когнітивна лінгвістика, лінгвопрагматика, лінгвокультурологія та багато інших течій, котрі допомагають повноцінно проаналізувати мову.

Важливим завданням когнітивістів є саме аналіз розвитку мови з боку її когнітивної діяльності, а це означає, що мова належить людині, яка здатна мислити, котра віднайшла своє місце у середовищі. Тому **актуальність** роботи полягає в тому, що сучасна лінгвістична наука акцентує свою увагу на осмисленні та розумінні дійсності за допомогою мовних одиниць-концептів. Оскільки людина мислить абстрактними поняттями, то вірна інтерпретація концептів є чи не найважливішим питанням для лінгвістики. Тобто саме те, як особа усвідомлює мовні одиниці, з яких потім складається її особисте бачення світу.

Дослідженням концепту займалася велика кількість учених, котрі збагатили лінгвістичну науку своїми знаннями, серед них (Селіванова О.О., Маслова В. А., Бабушкін А. П., Карасик В. І., Вільчинська Т., В. Єванс, Дж. Лакофф, Приходько А.М., Голубовська І.О., Белова А.Д., Артюнова А. Д., Ч. Філмор, Лихачов Д. С.) та багато інших відомих діячів-лінгвістів, які зробили значний внесок до когнітивної науки.

Об'єктом нашого дослідження є концепт *проблемний підліток* у романі Л. Олівер «Before I Fall».

Предметом у даній роботі виступають мовні засоби втілення концепту проблемний підліток.

Мета нашої роботи полягає в аналізі мовних засобів втілення концепту в романі Л. Олівер «Before I fall».

Досягнення вищезазначеної мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Визначити поняття «концепт» та з'ясувати основні підходи до його вивчення.

2. Проаналізувати основні властивості концепту проблемний підліток.

3. Описати структуру концепту PROBLEM TEENAGER на матеріалі роману Л. Олівер «Before I Fall»

4. Виявити особливості вербалізації концепту PROBLEM TEENAGER.

5. Визначити мовні засоби втілення концепту PROBLEM TEENAGER.

Матеріалом для дослідження слугував роман американської письменниці Л. Олівер «Before I Fall».

Теоретична значущість даної роботи полягає в аналізі лінгвістичного втілення концепту, крім того було проведено лінгвокогнітивний аналіз концепту «PROBLEM TEENAGER», що являється значним вкладом у теоретичні засади когнітивної лінгвістики.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання теоретичних положень і результатів нашої роботи в рамках курсів стилістики, граматики, фонетики англійської мови.

Наукова новизна передбачає повноцінний аналіз та мовні засоби втілення концепту PROBLEM TEENAGER у романі Л. Олівер «Before I Fall».

У нашій роботі застосовано такі лінгвістичні **методи**, як: концептуальний, компаративний, зіставний, структурний та компонентний.

- Компонентний аналіз використано для з'ясування семантичної структури мовних засобів для позначення компонентів концепту PROBLEM TEENAGER у романі Л. Олівер «Before I Fall».

- Концептуальний аналіз використано для моделювання структури концепту *PROBLEM TEENAGER*, що представлений у романі Л. Олівер «Before I Fall».
- Компаративний метод застосовувався при дослідженні мови на основі лексико-семантичного дослідження слів.
- Зіставний метод використовувався в роботі задля опису ментальних відмінностей носіїв мови та аналізу мови при порівнянні словникових дефініцій.
- Структурний метод застосовувався під час дослідження мовних елементів та їх відношень.

Апробація дослідження. Основні результати дослідження висвітлені на звітній науково-практичній конференції за результатами науково-дослідницької роботи студентів факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка («Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», Суми, 2021), на V Міжнародній науково-практичній конференції студентів, магістрантів, аспірантів «Філологія, лінгводидактика, професійна комунікація в науковому дискурсі» (Суми, 9 листопада 2021 року).

1. Мелешко Катерина. Визначальні підходи вивчення концепту в лінгвістичних когнітивних студіях // матеріали I Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «МАКАРЕНКІВСЬКІ ЧИТАННЯ: ФІЛОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ СТУДІЇ» 28-29 квітня 2021р. С. 21-24.

2. Мелешко Катерина. Лексичні засоби вираження концепту «ПРОБЛЕМНИЙ ПІДЛІТОК» у романі Лорін Олівер «Before I Fall» // Актуальні питання філології та методології: збірник статей студентів / за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во «Фабрика друку», 2021. С. 89-93.

3. Мелешко Катерина. Концепт *PROBLEM CHILD* у сучасній англomовній картині світу // матеріали V Всеукраїнської наукової інтернет-конференції

«ДІАЛОГ МОВ І КУЛЬТУР У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ» 12 листопада 2021 р. С. 217-219

Структура роботи.

Дослідження зумовлене метою і головними завданнями. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів до кожного з них, загальних висновків та списку використаних джерел, які налічують 80 джерел українською, російською та англійською мовами і додатки. Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок, з них основного тексту 50 сторінок.

У **вступі** ми визначили актуальність теми, пояснили об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Також нами було обґрунтовано наукову новизну, теоретичну та практичну значущість.

У **першому** розділі «Теоретичні засади дослідження концепту PROBLEM TEENAGER» ми з'ясували поняття концепту та підходи до його вивчення, також було проаналізовано структуру концепту.

У **другому** розділі «Актуалізація концепту PROBLEM TEENAGER» ми визначили понятійну складову концепту проблемний підліток та розглянули його в англійській картині світу.

У **третьому** розділі «Способи вербалізації концепту PROBLEM TEENAGER у романі ЛОРІН ОЛІВЕР «BEFORE I FALL»нами було з'ясовано способи вербалізації концепту проблемний підліток.

У **висновках** до кожного із розділів, а також у загальному висновку підводяться підсумки дослідження.

Перспектива магістерської роботи полягає у подальшому дослідженні аспектів когнітивної лінгвістики, а саме у вивченні та аналізі концептів, використовуючи різні методи дослідження концептів.

Розділ 1. Теоретичні засади дослідження концепту PROBLEM TEENAGER

1.1 Сутність когнітивної лінгвістики

Когнітивна лінгвістика – мовознавчий напрям, котрий на сьогоднішній день широко розвивається та є, так би мовити, обличчям лінгвістичної науки. Цей напрямок вважається відносно молодим, бо склався він приблизно в період двадцяти останніх років ХХ століття. Однак привертати увагу мовознавців він почав ще у далеких 50-ти десятих роках минулого століття.

Когнітивна лінгвістика є цариною мовознавства, вона спиралася на теоретичних засадах когнітивної науки і на думку Міллера бере свій початок в середині ХХ століття в США. Саме тоді відбувся один із симпозіумів, який набув широкої популярності завдяки вивченню процесів свідомості та мислення людини [52, с. 367].

Повертаючись до зародження когнітивної лінгвістики, когнітивна наука, як її ще називають когнітивістика, вивчає розумові процеси людської свідомості й саме завдяки цьому людина має змогу бачити та розуміти всю повноту картини світу. Когнітивна наука займалась дослідженням людського пізнання та його можливостей. Із плином часу та завдяки старанній праці науковців, когнітивістика об'єдналась з мовознавчою наукою (лінгвістикою), яка в свою чергу вивчає мовленнєві процеси, аналізує кожний окремий аспект мови та характеризує закономірності кожної окремо взятої, або конкретної мови. Ці дві науки й поклали початок виникненню та подальшого розвитку когнітивної лінгвістики [28; 32].

У напрацюваннях дослідників мовознавчої науки період становлення когнітивної лінгвістики дещо різниться. Ось наприклад, існує думка, що поява терміну «когнітивна граматики» в одній із робіт відомого американського лінгвіста Дж. Лакоффа та Х. Томпсона і є початком лінгвокогнітивістики, бо стає зрозумілим, що вже в той період, в 1975 рік, науковий доробок дослідників торкався теми ментальних процесів людини та їхній вплив на мову.

Втім, є ще одна дата, а саме 1989 рік, котрий ознаменувався для мовознавців появою журналу «когнітивна лінгвістика». Це відбулося на симозіумі в Луйсбурзькому університеті, організованому Р. Дірвеном [28]. Крім того, у 80-тих роках відбулося утворення Міжнародної когнітивної лінгвістичної асоціації, яка у даний час займається спонсорством та проведенням різноманітних лінгвістичних конференцій.

Також, не можна обійти стороною і таких відомих науковців цього лінгвістичного напрямку, як Р. Ленгекер, Ч. Філмор, Л. Талмі та Дж. Лакоффа. Саме це і зробила у своїй праці американська дослідниця С. Кеммер. На її глибоке переконання, ці науковці широко досліджуючи лінгвістику, поклали початок до створення нового підходу описання мови [54, с. 81].

Когнітивна лінгвістика постає саме мовознавчим напрямом, котрий досліджує когнітивні механізми людини за допомогою лінгвістичних явищ та характеризує значення мови, в узагальненні й описі всього світу [27, с. 73].

Однак, треба зазначити, що не тільки когнітивістика та лінгвістика мають право називатися єдиними науками, котрі дали початок зародженню когнітивної лінгвістики.

Відомий американський вчений-психолог У. Найсер в одному зі своїх напрацювань заініціював термін «когнітивна психологія», що стало потім основною для когнітивної лінгвістики. На його думку, мозок кожної людини має концептуальну будову. Когнітивна психологія зародилася саме як відголос на біхевіоризм, який, в свою чергу, зневажає думку про те, що свідомість людини є предметом психології. Важливо зазначити, що пізнавальні процеси мислення людини є саме тим, що досліджує когнітивна психологія та на чому фокусує свою увагу.

В той же час є й інші вчені, які вбачають нерозривний зв'язок між когнітивною лінгвістикою та психологією. Наприклад, відомі німецькі мовознавці З. Вайс, Ганс-Юрген Айкмайр та Г. Рікхайт відмічають приналежність до когнітивної лінгвістики не тільки психологію, але й нейролінгвістику та комп'ютерну лінгвістику [14, с.24].

Неможливо не згадати таку науку як психолінгвістика, яка має надзвичайно важливе значення та безпосередньо стосується когнітивної лінгвістики. Саме дослідники-психолінгвісти наголошували на наявності невербального мислення людини та переконували в тому, що концептосфера існує у свідомості кожної людини – вони надзвичайно мінливі та завдають великий вплив на мисленнєві процеси людини [47, с. 57].

Виходячи зі всього вищезазначеного, можна сформувати власне визначення когнітивної лінгвістики, спираючись на дослідження мовознавців: когнітивна лінгвістика – це напрям мовознавства, який зосереджується на мові як різновиді пізнавальної діяльності людини та досліджує свідомість за допомогою мовних явищ.

До речі, попри становлення та подальший бурхливий розвиток когнітивної лінгвістики, В. Гумбольдт ще у ХІХ столітті почав формувати предмет та головні ідеї цієї мовознавчої науки. Німецький лінгвіст відомий своїми працями з мовознавства, а саме його концепція природи мови та її вплив на людську свідомість проклали шлях до подальшого вивчення мовознавства й мали значний вплив на гуманітарну думку тих років. На його думку такі поняття, як мова, народ і культура – єдині та повинні розглядатися як одне ціле. Мається на увазі, що мова є здобутком окремої групи людей, яка називається народом [28, с. 171]. Пізніше над Гумбольдтською теорією про народний дух працював не менш відомий український вчений-мовознавець О. О. Потебня. Він розвивав ідеї німецького науковця щодо ролі мови в житті людини, її вплив на мислення та світогляд [20]. О. Потебня вбачав зв'язок між процесом поступових змін думки людини з історією цілого народу. Тобто, на думку Потебня, мова є чи не найголовнішим методом мислення і те, як людина бачить цей світ напряму стосується мови.

Як вважає О. Селіванова, когнітивна лінгвістика виконує шість головних завдань, серед яких: аналіз природи мовної компетенції, її онтогенез (тобто дослідження індивідуального розвитку та вміння застосовувати свої мовні знання під час спілкування); визначення специфіки категоризації та

концептуалізації досвіду в колективній свідомості носіїв мови (особливості структурування та співвідношення об'єктів до якої-небудь конкретної категорії); опис організації внутрішнього лексикону, вербальної пам'яті людини відповідно до структур репрезентації знань і механізмів пам'яті взагалі (відтворення або ж описування лексичного запасу та здатність людини запам'ятовувати абстрактні поняття згідно з її фізіологічними механізмами збереження нової інформації у пам'яті); пояснення когнітивної діяльності людини у процесах породження, сприйняття й розуміння мовлення, комунікативній діяльності (сприймання мови людиною); дослідження пізнавальних процесів і ролі природних умов у їхньому здійсненні (аналіз відображення в людському мозку явищ та предметів) та встановлення співвідношення мовних структур з когнітивами (взаємозв'язок мови зі смисловими визначеннями) [52, с. 370-371].

Головна мета когнітивної лінгвістики полягає у вивченні мови, яка, у свою чергу, є важливою частиною когніції. Кубрякова дає визначення терміну «когніція» як поняття, яке найчастіше окреслює пізнавальний процес або ж сукупність психічних (ментальних) процесів, таких як – сприйняття світу, спостереження за навколишнім світом, узагальнення, мислення, мови та ін., які є надзвичайно важливими для обробки інформації, яка надходить до людини або ззовні різними чуттєво-перцептуальним каналам, або вже переробленою людським мозком [32, с. 439]. Отже, когніція є процесом, завдяки якому людина може отримувати нові знання через свої погляди та міркування.

Важливо зазначити, що кожна наука має свої методи наукового дослідження і когнітивна лінгвістика не є винятком. Найголовнішим таким методом є концептуальний аналіз, бо він напряду стосується когнітивної лінгвістики. За допомогою такого методу являється можливість аналізувати концепти, як продукт мислення людини та маючи результати можна пояснити те, чи інше смислове поняття.

Загалом, когнітивна лінгвістика поділяється на декілька підрозділів, а саме:

- когнітивна семантика, як вважає Болдирєв, це багаторівнева теорія значення, специфіка якої полягає в тому, що значення мовних одиниць в ній аналізується в контексті усіх знань та досвіду людини, а не лише мовних знань [9, с. 33]. Тобто, вона є одним із найголовніших розділів когнітивної лінгвістики і досліджує осмислення всієї картини світу, яка потім буде зображена у виді мовних висловлювань. Найповніше значення когнітивної семантики у своїх роботах розкривали Дж. Лакофф, Р. Ленекер, Ж. Фоконьє, Ч. Філмор та ціла низка інших, не менш відомих мовознавців.

- когнітивна граматика, яка «описує граматичну структуру мови, формування якої залежить від процесів пізнання світу, сприйняття, пам'яті, мислення, систем інтерпретації та переробки інформації людиною» [31, с.54]. Ця, спочатку теорія, яка пізніше набула статусу підрозділа когнітивної лінгвістики, була створена у 1976 році Р. Ленекером, виходила із базових розумінь когнітивної семантики і мала назву просторової граматики. Базувалася така теорія на своєрідності концептуалізації та категоризації [52].

- когнітивна фонологія, в свою чергу, досліджує когнітивні структури завдяки фонологічним засобам. Фонема являється мисленневою одиницею, ось чому процес фонетичного представлення мови пов'язаний зі свідомістю людини (Шевченко).

- когнітивна стилістика – розуміється на аналізі та роз'ясненні авторських думок, які зображуються у тексті.

Існує декілька концепцій, створених на основі когнітивно-семантичних досліджень. Одна із таких концепцій називається концепцією ментальних просторів. Її основоположником вважається французький мовознавець Ж. Фоконьє та її введення в теоретичний лінгвістичний доробок вважається 1980-ті роки. Дослідник глибоко переконаний, що під час моменту спілкування однієї особи з іншою, або у процесі прочитання якої-небудь інформації, мозок людини самостійно створює ментальні простори, які потім являються, так би мовити, спеціальними зберігачами інформації, котрі слугують для удосконалення

отриманої інформації. За Фоконье, ментальні простори існують саме для створення та чіткого зіставлення механізмів усвідомлення мови [38, с. 83]

Наступна теорія є не менш важливою для лінгвістики, а саме, це теорія блейдингу, або ж концептуальної інтеграції. Її створенням можна завдячувати, знову ж таки, Ж. Фоконье, який разом з американським науковцем М. Тернером продовжує працювати над своєю теорією щодо ментальних просторів. Як вважають дослідники, людина протягом всього свого життя використовує лише одну когнітивну операцію – концептуальний блейдинг (інтеграція) [21, с. 73]. Базується завдяки наявності творчого мислення у людини, де і формується логічна послідовність між відомими вже нам ментальними просторами.

Не можна не згадати теорію концептуальної метафори. Дослідження такої теорії є чи не найголовнішим у когнітивній лінгвістиці. Дж. Лакофф та М. Джонсон наголошують на когнітивній ролі метафори у лінгвістиці та вважають, що метафора забезпечує людині абстрактність мислення впродовж всього періоду свого життя [6, с. 481]. На думку лінгвістів, метафори конкретизують побачене людиною, допомагають мислити більш концептуалізовано.

Головними принципами когнітивної лінгвістики можна назвати:

1. Антропоцентризм. Людина є центром світу, а мова досліджується для розуміння мовця, тобто аби пізнати людину, треба пізнати мову. Цей принцип підняв питання щодо взаємоз'язку мови та мислення людини.

2. Експланаторність. Тлумачення конкретних мовних явищ.

3. Експансіонізм. Розширення спектру лінгвістики завдяки додаванню теорії інших наук.

4. Функціоналізм. Дослідження функцій мови [45, с. 105].

Тобто в основі лежить дослідження та пояснення мови. Важливість когнітивної лінгвістики полягає в обґрунтуванні ментальної діяльності людини через її мову і як саме вона описує світ навколо себе.

Кінець 90-тих років минулого століття ознаменувався становленням лінгвоконцептології, котора завдячувала свої появі когнітивній лінгвістиці та є

її відгалудженням. Мета нової мовознавчої науки полягала у описі та аналізі концептів, які, насамперед, служать як головні одиниці когнітивної лінгвістики.

Із основних завдань лінгвоконцептології варто виділити саме такі: осмислення концепту, як поняття та визначення його структури; формування типології концептів; концептуалізація та опис її чинників [52, с. 370].

Головним поняттям у лінгвоконцептології можна назвати концептуалізацію, яка вважається осмисленням предметів та явищ, їх когнітивне довершення, яке потім спричиняє появу картинок у людському мозку, які є певними уявленнями про навколишній світ. Такі уявлення формуються в концепти.

1.2 Поняття концепту та підходи до його вивчення

Одним із основних понять когнітивної лінгвістики являється концепт. Наразі немає єдиного визначення поняття концепт, бо чимало мовознавців має своє власне пояснення та думки стосовно цієї базової одиниці когнітивної науки. Вважається, що «концепт» є запозиченням із лат. *conceptus*, що в перекладі означає поняття та має значення загального поняття [52, с. 409].

Загалом, концепт розглядається як нерозривне уявлення про об'єкт і навіть вважається, що це ідея поняття. Тобто, він включає у себе мовний і психічний зміст. Концепт уособлює зображення та передає характер побаченого чи почутого людиною: це і уявлення мовця про світ, які ґрунтуються на знаннях та відчуттях, і певне позначення об'єктів та предметів у мові [28, с. 152].

Концепт, як ключове поняття когнітивної лінгвістики, розрізняє цю науку від багатьох інших напрямків семантичного спрямування. Не існує такого концепту, котрий не мав би відношення до інших концептів – усі вони пов'язані один з одним. Вони створюють концептуальні єдності різних ступенів, які поділяються за своєю складністю та організацією. Завдяки послідовному поєднанню концептів у людській свідомості, що характеризується вмінням осягати та розрізняти явища навколишнього світу, з'являється концептуальна система, однак вона не є сталою. Навпаки, через безупинні зміни, викликані

процесом пізнання людини, така система являється динамічною. Варто також зазначити, що кожна людина має свою концептосхему, яка залежить від життєвого досвіду та набутих знань [59, с. 78-81].

У концептах збирається увесь мовний та когнітивний досвід людини. Саме мислення відбувається за допомогою концептів в момент ментальної діяльності. Також, концепти можуть бути насиченими різною інформаційною характеристикою та разом з цим вони залишаються єдиними цілісними утвореннями, які безперервно відновлюються і поповнюються, виражаючи людський досвід.

Болдирев зазначав, що концепти являють ідеальні, абстрактні одиниці, смисли, якими людина оперує у процесі мислення та мовленнєвої діяльності [9, с. 39]. На його думку, вони виявляють весь той досвід, отриманий завдяки результатам людської діяльності. А формування нових концептів у людській підсвідомості здійснюється через аналіз та порівняння різноманітних концептів під час процесу розуміння та оцінки отриманої інформації. Такі дії, насамперед, являються результатом мислення.

Тобто, можна сказати, що концепти це, немов структурні елементи, в концептуальній системі кожної людини. Вони допомагають опрацювати досвід через розміщення інформації у категорії та класи [15, с. 119].

Мовознавці пов'язують концепт з філософією, бо саме на уявленнях Арістотеля, Платона, Канта, Гегеля й інших відомих філософів проводиться аналогія з поняттям «ідея» [27, с. 55]. Онтологічний компонент цього поняття є результатом взаємодії численних чинників: релігії, ідеології, фольклору, життєвого досвіду та цінностей людини. Філософія розглядає концепт як зміст поняття, яке відокремлюється від його мовної частини.

Термін «концепт» завдячує своїй появі російському філософу С. Аскольдову, котрий у своїй відомій статті «Концепт і слово» (1928 р.), розглядає поняття концепт, як мисленнєве утворення або ж ембріон мовленнєвих операцій [3, с. 11]. Однак його особисте тлумачення терміну так і не змогло стати терміном у науковій літературі. Крім того, питання концепту не отримало розголосу і

бажаючих підтримати думки Аскольдова не було, до поки у 80-х роках минулого століття поняття концепт знову зацікавило широкий загал публіки завдяки перекладам наукових праць іноземних лінгвістів.

Концепт є оперативною змістовною одиницею людської свідомості, концептуальної системи та входить до всієї картини світу, котра, в свою чергу, відображена у психіці [36, с. 154].

На думку Д. Лихачова, концепт являється узагальненою ментальною одиницею, яка тлумачить реальні факти та дійсність, виходячи із життєвого, соціального та професіонального досвіду мовця. Тобто людина мислить та спілкується саме так, як дозволяє їй її набутий досвід. Науковець розділяє концепти на декілька видів: він вважає, що існують універсальні, індивідуальні, групові та етнічні концепти, використання яких прямо залежить від системи вподобань та цінностей, яка закладена в кожному народі [8].

О. С. Кубрякова, в свою чергу, описує концепт, як одиницю інформаційної свідомості, котра віддзеркалює набутий роками досвід. Це той «квант знання», який людина вбирає в себе, проходячи різноманітні етапи свого життя та спілкуючись с чималою купою людей [32, с.9].

Концепт також можна розглядати у вигляді єдиного уявлення, виняткового бачення якого-небудь об'єкту чи предмету. Варто розуміти, що він стосується як мови, так і має тісні зв'язки з психікою людини [28, с. 74].

Польська дослідниця мовленнєвих явищ А. Вежбицька поділяє концепти на концепт-мінімум та концепт-максимум. Концепт-мінімум, на її думку, можна трактувати як неповне розуміння значення слів носіями мови. Це набір характеристик, необхідних для успішного спілкування. А ось концепт-максимум навпаки означає, що людина повністю розуміє зміст слова. Найбільший можливий набір ідей, які поділяють члени мовної спільноти. Якщо у людини немає мінімального розуміння концепту-мінімуму, то це означає, що вона зовсім не усвідомлює концепт [13].

Насамперед, концепт – це складне й важливе поняття, яке містить у собі важливі ознаки, оточені емоційним, виразним та оцінювальним слявом. Концепт

є предметом емоцій і симпатії, іноді виникають конфлікти різних думок. Як вважає В. А. Маслоу, концепт, як комплекс відношення та оцінки людини до предмета, що описується, крім свого змісту, складається ще й і з таких складників.

- Загальнолюдський, його ще називають універсальним;
- національно-культурний, зумовлений життям у певних культурних умовах;
- соціальний - даний компонент визначає приналежність до якогось соціального шару;
- груповий, що визначається приналежністю до певної вікової чи статевої групи; індивідуально-особистісний, на формування якого впливають особистісні особливості (освіта, виховання, індивідуальний досвід, психофізіологічні особливості).

В. А. Маслоу розуміє концепти як найголовніші частини картини світу, зумовлені культурою, що мають значущість і для мовної особистості, і для лінгвокультурної спільноти [36].

Загалом, кожна людина сприймає світ та предмети й об'єкти, які її оточують за рахунок суцільних образів. Тобто, чимало концептів створюються у мозку людини завдяки її різноманітних почуттів – складається образ предмету. Потім усі ці концепти ускладнюються через змішування образів із уже отриманих раніше знаннями та досвідом, а також за рахунок різних мисленнєвих операцій. Один і той же концепт майже завжди має різне значення для кожної окремої людини, бо формується, як вже було зазначено, на основі почуттів, знань та досвіду індивіда.

Також, важливо зазначити, що концепти є базою категоризації – це, у свою чергу, уподібнення, систематизація знань. Мається на увазі те, що завдяки концептам можна конкретизувати та сформуванати єдине ціле з тих образів, якими мислить людина. Створити з них елементи, які будуть підходити під конкретну категорію або клас [9, с. 41-42].

Н. Д. Арутюнова, насамперед, надає концепту особистий статус. На її думку, термін концепт почав широко розвиватися та вживатися в науці саме через взаємодію лінгвістики з психологією та філософією. Постала проблема існування людини у мові й тоді визначення концепту почало тримати курс на суть, буття людини та її психічні процеси в момент спілкування.

В її напрацюваннях концепт визначається як поняття буденної філософії, що, у свою чергу, являється наслідком взаємодії релігії, фольклору та культури і цілої низки різноманітних цінностей. Можна розуміти концепти як культурно значущі та ціннісні поняття свідомості [2, с. 44-45].

Одним словом, концепт являє собою, по-перше, універсальне, всеосяжне поняття, певну думку. Тобто, центральною частиною концепту є поняття, за яким знаходиться значення слова, а також відомості про об'єкт. По-друге, зразкова сутність, на яку спрямована вся увага, має свою назву і відзеркалює знання людини про реальний світ. Концепт та поняття завжди відокремлюються та різниця між ними полягає в тому, що концепти є самі по собі, відтворюються людьми, а також втілюються в поняттях, а поняття, в свою чергу, являються основою для неконкретних, загальних понять під час спілкування людей.

Концепт зазвичай охоплює не тільки поняття, а ще й конотативне та денотативне значення слова, зображаючи уявлення про певну культуру, про об'єкт або ж явище [23, с. 79].

Бабушкін А. П., називаючи концепт ментальною репрезентацією, окреслює те, як конкретні об'єкти входять у взаємозалежність та взаємовідносяться. Як правило, категоризація, за якою такі об'єкти формуються у групи за спільними рисами, і є головною діяльністю, котру реалізують концепти в момент мислення людини [4, с. 28].

В. І. Карасик вважає, що існує чимало підходів до концептів, які так чи інакше досліджували різні лінгвісти, а саме:

- концепт – ідея, що охоплює загальні, конкретно-асоціативні й емоційно-оцінні особливості концепту, а також вже оброблене поняття.

- Концепт – індивідуальне глибоке розуміння, пояснення самого поняття та значення, як вагомого мінімуму значення.
- концепт – це ментальне поняття, яке базується на науці, створене на основі точно визначеного життєвого поняття.
- концепт – сенс сабо ж сам зміст поняття, події в своїх змістовних формах – понятті, символі та образі.
- концепт – характерні культурні гени, які належать до складу генотипу культури та різноманітні, тобто мають велику кількість рівнів, утворення форм, що базуються на понятійному апараті [26, с. 146-147].

Оскільки науковці дуже довго не могли прийняти однозначне визначення терміну концепт, у кожного, хто займався глибоким вивченням «ментальних утворень» виникало бажання узагальнити усі знані відомості про концепт та упорядкувати головні підходи до його тлумачення. Тому, на сьогоднішній день в лінгвістиці прийнято виділяти три основні підходи до вивчення концептів:

1. Когнітивний підхід. Представники цього підходу відносять концепт до ментальних явищ, вважають його за оперативну одиницю людської пам'яті та уяви. Концепт тут являється явищем ментального характеру. Прихильниками такого підходу є відомі мовознавці З. Д. Попова, Й. А. Стернін, О. С. Кубрякова.
2. Лінгвістичний підхід. Вважається, що даний підхід тлумачить концепт як повний зміст слова з його конотативним складником. Лінгвісти С. О. Аскольдов, В. В. Колесов, В. М. Телія, Д. С. Лихачов та інші визначають, що для кожного словникового зісту слова, концепт порібно розуміти як алгебраїчний вираз значення.

Д. С. Лихачов глибоко переконаний, що концепт призначається для змісту слова, бо смислове навантаження дуже велике. Кожна людина по-різному, по-своєму тлумачить значення слова і це залежить саме від її досвіду та оточення, в якому вона перебуває, а також і її професійного спрямування. Концепт завжди несе в собі велику кількість сенсів та має цілий комплекс різноманітних асоціацій та відтінків [34].

3. Культурологічний підхід. Представниками такого підходу в когнітивній лінгвістиці є Г. Г. Слишкін та Ю. С. Степанов. Увесь суцільний комплекс концептів, а також взаємозв'язок між ними являється культурою. Концепт служить основним осередком культури. На думку дослідників, котрі віддають перевагу саме цьому підходу, важливим елементом роботи над концептами являється детальне вивчення та аналіз тією культурної інформації, яку він в собі несе.

На сьогодні всі лінгвістичні підходи до вивчення концептів об'єднані в лінгвокогнітивний та лінгвокультурологічний підходи.

Наприклад, лінгвокогнітивний підхід тлумачить концепт як одиницю психічних і ментальних резервів людської свідомості, а також відбиває всі ті знання, котрі отримала людина у період свого життя [4, с. 89-90].

А якщо говорити про лінгвокогнітивний підхід, то концепт розуміється як коцентрат та є основною одиницею культурного розвитку. Така одиниця містить в той же самий час і культуру, і мову та створює із них єдине ціле.

А. С. Аскольдов з самого початку поділяв концепти на художні та пізнавальні. На його думку, існують концепти зі прагматичною спрямованістю, які містять в собі знання, підпорядковані логіці та звичайно, мають менше наповнюваності ніж, наприклад, художні, котрі поєднують у собі почуття, емоції, образи [3, с. 12].

В. Маслова працюючи над питанням класифікації концептів у групи, виділила найголовніші ознаки художніх концептів: різноплановість, відкриття образів й смислів, які з ними пов'язані [36, с. 34-35].

З. Д. Попова та Й. А. Стернін поділяють концепти за особливостями концептуалізованої інформації [45]:

- Поняття – концепт, що містить у собі універсальні ознаки явища або ж предмета.
- Уявлення – концепт, котрий складається із загальних видимих образів та уявлень, які стосуються предметів.
- Схема – концепт, який репрезентується за допомогою схеми.

- Скрипт – концепти, з властивостями переміщення або розвитку.
- Фрейми – визначений комплекс відомостей про яке-небудь явище чи предмет.
- Гештальт – зображення, яке зводить до купи активні і пасивні аспекти зображуваного об'єкта або ж явища.

Загалом, концепт являється підсумком особистого, самобутнього осягнення; в нього не існує конкретно-чіткої структури, тому що кожен концепт неможливо виразити повністю через особливо велике наповнення [45, с. 135] Тобто, для кращого тлумачення концепту відбувалися спроби систематизації, однак, знову ж таки, до єдиної класифікації концептів справа таки не дійшла, яка б була точкою опору та орієнтувала.

1.3. Структура концепту.

Концепт – одиниця ментальності, яка формується та закріплюється в голові людини, а точніше кажучи, в свідомості. Кожен такий концепт має свою структуру. Таку думку спершу висловив Дж. Лакофф, а пізніше його підтримала й О. С. Кубрякова. Вона вважала, що концепт в своїй основі має чимало різноманітних частинок, які, в свою чергу, не підведені до купи та існують окремо. Ось це і називається структурами, що мають широке використання в мовленнєвій діяльності людини. З цього і починається дослідження та аналіз концептів, які знаменуються структурованими знаннями [32, с. 316–317].

В. А. Маслова вважає, що будова концепта містить у собі декілька шарів і саме вони можуть бути наслідком культурного життя. Тобто, концепт складений з різноманітних нашарувань за часом та значенням, має своєрідну неповторну структуру, яка містить декілька компонентів:

- **Образний компонент.** Існування метафор у концепті визначається нейролінгвістичною природою загального тематичного коду: усі чуттєві образи кодують концепт і утворюють одиницю коду. Чуттєва образність виявляється в лексичному значенні багатьох слів та може виявлятися в психолінгвістичному значенні під час експерименту, а може проявлятися лише в суто когнітивному,

невербальному компоненті поняття. Прототипна семантика дуже добре підтверджує присутність образу в структурі. На думку Дж. Лакоффа прототип є найбільш чітким і яскравим зображенням, яке може представляти клас понять. Людина класифікує знання на основі найважливіших ознак прототипу [45 с. 75-76].

Образні елементи в понятійній структурі вміщують в себе дві частини: перцептивний образ – мається на увазі бачення, дотик, смак, звукові та нюхові образи; метафоричний образ – це образ, що начиняє загальний концепт певним виражальним змістом.

• **Інформаційний зміст.** Концептуальна інформація, яка включає в себе найменше когнітивних ознак, що визначають основні та найважливіші характеристики концептуалізованих об'єктів чи явищ. Інформаційних когнітивних особливостей зазвичай дуже мало. Це є детермінованим мінімумом ознак, що визначають сутність концептів. Інформаційна наповнюваність великої кількості концептів дуже подібна до змісту визначення ключових слів. Однак, цей інформаційний зміст включає лише розрізнення та розширення характерних понять, виключаючи випадковість, необов'язковість та оцінку.

• **Інтерпретаційне поле.** Воно містить когнітивні ознаки, які в різних аспектах пояснюють основний інформаційний зміст концепту, являючи собою основне знання. Інтерпретаційне поле неоднорідне, бо у ньому досить виразно відокремлюються кілька зон – таких ділянок інтерпретаційного поля, які мають певну внутрішню змістовну єдність і поєднують схожі когнітивні ознаки. Прийнято виділяти декілька зон інтерпретаційного поля [45]:

1. Оцінна зона (поєднує усі когнітивні ознаки, що зображують універсальну ознаку);

2. Енциклопедична зона (зводить усі когнітивні показники, які окреслюють складники концепту на основі людського досвіду);

3. Утилітарна зона (з'єднує когнітивні ознаки, котрі зображують практичне та ефективне відношення людей до змісту концепту);

4. Регулятивна зона (поєднує когнітивні складові, що показують потрібні та непотрібні речі в будові концепту);

5. Соціально-культурна зона (зводить усі когнітивні ознаки, які відзеркалюють сполучення побуту й культури з концептом);

6. Пареміологічна зона (ціла низка когнітивних складників концепту, об'єктом якого є приказки, прислів'я та афоризми, тобто сукупність тверджень та уявлень про дійсність, яка відображена концептом в пареміях. Це унікальна зона в структурному складі концепту, що загалом відображає історичні уявлення народу концепту) [58, с. 76-80].

Як вважає В. І. Карасик, концепт – це багатопланове мовне утворення, яке ґрунтується на поняттєвій основі, внутрішній формі, співвідносні особливості, та культурологічні властивості. Мовознавець наголошує на трьох частинах структури концепту: понятійна – мовна фіксація концепції, позначення, опис; образна – сприйняття різноманітних рис, які існують у свідомості людини, або ж уявлень предметів, а також подій через, сприйняття їх на слух, смак, нюх та завдяки зору.

В.І. Карасик вирізняє шари концепту, які він рекомендує аналізувати не як єдине ціле, а окремими концептами, що є різними за обсягом:

- активний шар (провідний життєвий атрибут, відомий кожному носію культури та є визначальним для нього) входить до складу загальнонаціонального концепту;
- пасивний шар (це шар, що вміщує в собі додаткові ознаки, які є дуже важливими для окремих груп носіїв культури) має пряме відношення до концептосфер окремих субкультур;
- внутрішня форма концепту (що навіть не усвідомлюється в буденному житті, znana тільки фахівцям, одна вона розмежовує зовнішню форму вираження концептів) часто не являється частиною концепту, а є лише одним з культурних складників, що його визначає [26, с. 236].

Й. А. Стернін розширював свої спостереження, розробляючи теорію концептуальної структури та розрізняючи ядро та периферію. Ядро концепту

складається з основного шару (тобто чуттєвого образу) і когнітивного шару – додаткових концептуальних елементів, що поєднані в певні групи (за своєю формою, функцією, розміром та матеріалом). Периферією концепту являється пояснювальна частина групи елементів, яка відображає визначення ознак окремих понять та їх поєднання у вигляді висловлювань [57, с. 64].

В. А. Маслова пропонує розглядати концепт у вигляді кола з центром, що називається ядром та периферією. Вона пояснила структуру концепту як сукупність специфічних компонентів: універсальний, національно-культурний, суспільний, груповий та індивідуальний [36]. Тобто, структуру концепту можна представити як коло, у центрі якого знаходиться основне поняття, ядро концепту, а у периферії, на полях, перебуває усе те, що привнесено культурою, традиціями та загальнолюдським досвідом.

1.4 Концептуальний аналіз як основний метод дослідження концептів

Загальновідомо, що поняття концепту часто використовується у своїх галузях лінгвістами, філологами, когнітивістами та ін. Часто завдяки концепту ми можемо досліджувати походження та розвиток мови з різноманітних сторін закономірності, свідомості та навіть культури, а також відкривати нові аспекти взаємодії когнітивної лінгвістики іншими, здавалося б, не так пов'язаними з мовою науками психологією, культурологією, лінгвокультурологією, а також філософією.

Ю. С. Степанов наголошує на тому, що запитання про метод – це майже те ж запитання змісту й дійсності концептів [56, с. 43].

На сьогоднішній день в лінгвістиці існує чимало різноманітних методів, за допомогою яких досліджується концепт. До основних можна віднести концептуальний аналіз, дистрибутивний аналіз, історико-порівняльний аналіз, компонентний аналіз, контекстний і текстовий аналізу, дефініційна інтерпретація та інші. Дослідження та аналіз концептів головним чином залежить від обраного методу.

Наприклад, чи ненайголовнішим методом вивчення концептів вважається концептуальний аналіз. Він ще дуже часто іменується дослідниками як метод вивчення концептів, представлення змісту. Хоча, як і в питанні, пов'язаному безпосередньо з концептом, концептуальний аналіз наразі не має однозначного визначення.

Аналіз напряму залежить від тлумачення концепту та вміння визначати його структуру. Цікавим є той факт, що стосовно структури, думки деяких мовознавців розділилися. В. А. Маслова впевнена, що концепт за своєю природою має чітку, виразну структуру, а ось З. Д. Попова та І. А. Стернін вважають навпаки: у концепту не буває сталої, яскраво вираженої структури [36; 58].

Отже, концептуальний аналіз варто трактувати як метод інтерпретації концептів. Він, порівняно з іншими методами, котрі вже давно та впевнено отримують свою прихильність від дослідників, маються на увазі порівняльно-історичний та порівняльний методи, тільки набирає широкого використання. Його сприймають ще як дещо недостатньо вивчене і тому часто обходять стороною, користуючись вже відомими, наведеними вище. Тому концептуальний аналіз ще не однозначно тлумачиться лінгвістами.

Концептуальний аналіз дуже часто знаходиться у взаємозалежності зі концептосферою, яку можна впевнено назвати об'єктом дослідження.

Дослідниця Р. М. Фрумкіна зупинилась на декількох напрямках концептуального аналізу, а саме:

- звернення до певного людського досвіду та тлумачення ментальних утворень;
- базування на мовному чутті та розумових можливостях мовця. Відбувається побудова структури мовець – слухач;
- вивчення та розуміння мовної інформації, формування з урахуванням самоаналізу, який з'єднує чималу кількість методик [61, с.84].

В. А. Маслова вбачала методику проведення концептуального аналізу, відштовхуючись від особливостей структури концепту. Тобто ядро або ж центр концепту містить лексичний зміст слова, за допомогою таких змістів існує більша вірогідність вірно витлумачити весь потенціал, який міститься у концепті. А ось периферія або ж поля концепту складаються з досвіду суб'єкта та різноманітних значень лексем та навіть асоціації [36].

Хоча концепт і можна вивчати переважно за допомогою лексики, однак варто відрізнити та бачити різницю між семантичним значенням слова і концептуальним аналізом. Попри всю їх візуальну схожість стосовно змісту, цілей, а також завдань, котрими вони опікуються, концептуальний аналіз та семантичне значення слова являються дуже різними. Та навіть більше: вони протиставляються один одному.

Загалом лексичне смислове значення бере свій початок з елементу мовної форми до семантичного змісту, а концептуальний аналіз – від елементу значення та мови їхнього вираження. Семантичний аналіз пояснює слова, тоді як концептуальний аналіз базується на знаннях про світ. Знання мови є дуже важливими у концептуальному аналізі.

Основними методами та прийомами розуміння змісту та структури концепту можна назвати такі: встановлення основного слова, що репрезентує концепт у мові; побудова та аналіз основного слова, яке актуалізує концепт у мові; аналіз лексичного комбінування головного слова; аналіз синонімів структури слова; побудова лексико-семантичних полів знову ж таки основної лексеми; побудова дериваційного поля ключового слова; побудова лексико-граматичного поля ключового слова; аналіз паремій та афоризмів, що поєднують концепти у мові; аналіз художніх текстів; аналіз усного, розмовного слововживання; контрактивний аналіз еквівалентних за прямим значенням лексем різних мов; методи виявлення синтаксичних концептів [45, с. 61–69].

Загалом, існує декілька етапів семантико-когнітивного методу дослідження концептів:

- 1 етап. Структурування номінативного поля.

- 2 етап. Описання мовних засобів семасіології, які є складовою номінативного поля концепту.
- 3 етап. Тракткування з боку зору когнітивної лінгвістики отриманих результатів попереднього опису мовних засобів семасіології. В цьому етапі важливим є виокремлення ментальних елементів, що формують концепт.
- 4 етап. Підтвердження результату ментального опису носіїв мови.

Тобто даний метод дослідження передбачає перехід від змісту тлумачення та розуміння до складової концепту під час опису.

Висновки до першого розділу

Таким чином, суть когнітивної лінгвістики полягає у дослідженні людського пізнання та всіх його можливостей. Ця наука є важливим мовознавчим напрямом, що на сучасному етапі людського розвитку розвивається досить швидкими темпами. Періодом заснування когнітивної лінгвістики як науки можна вважати останні два десятиліття 20 століття.

Концепт є головним поняттям когнітивної лінгвістики. Він містить у собі мовний і психічний зміст та передає характер побаченого або ж почутого людиною. Концепт складає весь мовний та ментальний досвід людини і її мислення відбувається певним чином за рахунок концептів. У концептах завжди зосереджується різноманітна інформаційна характеристика та попри все вони продовжують бути неподільними формуваннями, що постійно відновлюються і збагачуються, зображуючи людський досвід.

Головними підходами до тлумачення концепту є: когнітивний підхід, де концепт вважають за одиницю людської пам'яті; лінгвістичний підхід, що пояснює концепт як увесь можливий зміст слова; культурологічний підхід, який вважає концепт осередком культури.

Концепту, у якого не було б своєї власної структури не існує. Він складається з декількох елементів: образного компоненту, інформаційного змісту та інтерпретаційного поля. Останнє, у свою чергу, поділяється на шість зон, що поєднують схожі когнітивні ознаки концепту. Варто зазначити, що концепт дуже часто зображується у вигляді кола з центром, тобто ядром, яке має свою периферію.

У когнітивній лінгвістиці є чимало різних методів, за допомогою яких досліджуються концепти. До основних відносяться: концептуальний аналіз, дистрибутивний, історико-порівняльний, компонентний, контекстний, текстовий аналіз та дефініційна інтерпретація. Однак, ключовим у вивченні концептів є саме концептуальний аналіз, який пояснює концепт та виділяє із нього головну інформацію.

Розділ 2. Актуалізація концепту **PROBLEM TEENAGER**

2.1 Змістовні характеристики поняття **PROBLEM TEENAGER**

Щоб з'ясувати значення досліджуваного нами концепту **PROBLEM TEENAGER**, хотілося б для початку звернути увагу на теоретичні засади понятійної складової концепту. Що ж вона собою являє? Отож, понятійна складова концепту – це концентрація описових, визначених, дефініційних, а також структурних можливостей концепту у мові.

Понятійна складова концепту **PROBLEM TEENAGER** встановлюється завдяки висококультурним уявленням та загалом розумінням визначення слова підліток, який має проблеми в поведінці, спілкуванні та у стосунках між іншими людьми. У тлумачних словниках зазвичай подається дуже схожі за визначенням дефініції до слову підліток. Зазвичай йдеться про «хлопчика або дівчинку 12-14 років» [51].

Однак, під час досліджуванні даного концепту ми дійшли висновку, що найкраще його буде представляти лексема підліток. Варто лише поглянути на визначення, котрі дають нам тлумачні словники стосовно цієї лексеми і відразу ж стає зрозуміло, що це найкращий варіант зображення смислу нашого концепту.

Загалом, підліток – це «хлопчик або дівчинка 12-16 років — перехідного віку від дитинства до юнацтва» [51]. Це вже дитина, яка є дещо старшого віку та наразі знаходиться у важкій для неї стадії розвитку – полового дозрівання. Тобто, це людина, котра переживає дещо важкий період до свого становлення повноцінної особистості. Оскільки за романом американської письменниці Лорін Олівер «Before I Fall» йдеться про героїв переважно жіночої статі під час їх навчання у старшій школі. Однак, треба брати до уваги той факт, що визначення слова підліток в українських словниках дещо різниться із англійськими – вікові межі періоду американського підлітка дещо довші, ніж у нас. Тому варто все ж зупинитися на лексемі підлітка для подальшого аналізу концепту **PROBLEM TEENAGER**.

Визначення «проблемний» або ж «важкий» підліток у психології та педагогіці розуміється як підліток, який має відхилення в поведінці. Мається на

увазі молода особа, що відчуває труднощі з адаптацією до навчання та у відносинах з однолітками.

Існує чимало синонімів до слова підліток: недоліток, недоросток, підросток, тінейджер, молодь та молода людина. Всі ці терміни дуже часто пов'язують з психологічною, особистісною стороною індивідуальності. Йде мова про самоідентифікацію, поведінку та, можливо, навіть тривогу в деякому сенсі.

Підліток тільки-но став на шлях свого розвитку: він відчуває труднощі у вираженні свої думок, почуттів, емоцій навіть у відношенні до своїх близьких або друзів. Проблемною зоною підлітка є незрілість у своїх діях стосовно об'єктів, які її оточують, та стосовно себе. Підлітковий вік – це період значних змін у житті дитини, період швидких змін не тільки фізіологічних, але й соціальних та психологічних [49].

Доречним було б розділити підлітковий вік на три так звані періоди:

- Ранній підлітковий вік. Характеризується зменшенням зацікавленості світом дорослих та фокусуванням на своїх однолітках, їх інтересах, поведінці. Відбувається поглиблене вивчення своїх внутрішніх потреб та регулярна повторюваність конфліктів. Зазвичай, в цей період свого життя індивід стає більш замкнутим або ж навпаки – самовпевненим у своїх діях.
- Середній підлітковий вік. Одразу ж постає проблема занадто різкого спілкування з членами родини, друзями. Сильне бажання приймати власні рішення та ні від кого не залежати. Часто приймаються рішення емоціями, а не розумом. Постійна імпульсивність. Зацикленість на зовнішньому вигляді та щодо свого місця в групах однолітків.
- Пізній підлітковий вік. Відбувається осмислення та самоідентифікація особистості. Підлітки в цей період занадто гостро сприймають всі проблеми, з якими вони стикаються, однак свої думки та переживання можуть сформулювати досить чітко та вдало, усвідомлюючи свою відповідальність за власні дії. Однак все одно простежуються часті

емоційні коливання. Людина вже здатна будувати плани для подальшої своєї життєдіяльності, в основному, в сепарації від батьків [49].

Кожна людина в цьому віці бажає відшукати своє власне місце серед собі подібних, стати своїм в тій чи іншій компанії, які складаються з таких самих підлітків, з'являється бажання бути визнаним. Однак, за бажанням завоювати увагу та визнання, ховається можливість неприйнятої поведінки, наприклад вандалізм, коли підліток заради хизування перед товаришами може троцити та паплюжити все те, що так старанно створювалося іншими людьми. Тому, в такий період підліток звертає дуже велику увагу на свій зовнішній вигляд та поведінку.

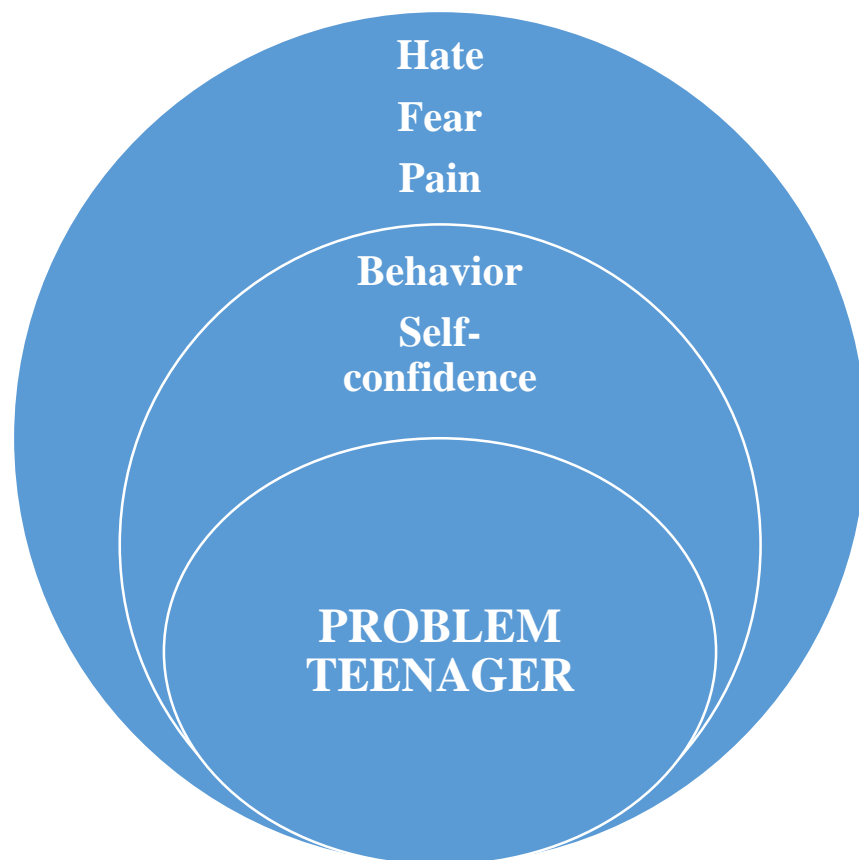
У підлітковому віці швидкими темпами розвивається цінний досвід для спілкування – формуються навички спрямування на вимоги однолітків. Відбувається входження дитиною у доросле життя, в якому на її думку вона отримує нові права у стосунках з дорослими, хоча ж насправді все залишається майже без змін. У підлітка поглиблюється почуття власної гідності, бажання бути на рівних з дорослими людьми зі збереженням самостійності.

Важливою ознакою підліткового віку є можливе дещо неадекватне сприйняття слів на свою адресу. В цьому випадку поведінка дитини часто супроводжується протестами, агресією. Самооцінка може бути пошкодженою через надмірне приміряння на себе різних висловлювань, які були сказані оточуючими.

А є ще й інша сторона підліткового віку, коли надлишкова агресія та імпульсивність замінюються невпевненістю, вразливістю, емоційністю (плаксивістю). З'являються комплекси стосовно зовнішності, своїх зацікавлень та навіть доходить до відчуття нестерпного страху під час спілкування. Формується комплекс неповноцінності та замкнутість. Оскільки, як вже було сказано, діти у цей складний для них період дуже чутливі, то є вірогідність нашкочити самому собі аби не відчувати натиск оточуючих. Багато підлітків думають, що таким чином всі їх проблеми зникнуть, однак тоді вони будуть мертвим вантажем на плечах рідних та близьких.

Саме таким і постає концепт **PROBLEM TEENAGER** у романі Лорін Олівер «Before I Fall». Підлітки поводять себе нерозважливо, шкодять собі та оточуючим, хоча поведінка головної героїні роману кожного разу потерпає змін і допоки дівчина не зрозуміє свої вчинки, не проаналізує свою поведінку та що їй так важливо зробити аби розірвати ланцюжок повторень того самого дня, вона буде навечно зачинена в своїй свідомості.

Ми можемо структурно зобразити зміст концепту, користуючись методом концептуального аналізу. Під час детального розгляду концепту **PROBLEM TEENAGER**, були віднайдені ділянки лексико-семантичного поля.

Рис. 1. Зміст концепту **PROBLEM TEENAGER**

Ядро нашого концепта вміщує в себе концепт **PROBLEM TEENAGER**.

До ближньої периферії семантичного поля належать такі лексеми:
behavior, self-confidence.

Щодо дальньої периферії, то туди можна віднести такі лексеми, як: hate, fear, pain [36, с. 142]. Тобто лексеми, що знаходяться біля полів.

2.2 Концепт PROBLEM TEENAGER в англomовній картині світу

Чи не найголовнішим у мовознавстві є важливість правильно тлумачити навколишню дійсність. Наша мова – знання, які зображуються у вигляді концептів у людській свідомості.

Ментальність – це тип сприймання, а також зображення світу, характерний для якоїсь конкретної групи людей, розмежованих за національною властивістю. Такий тип відзеркалюється через настрої, установки індивіда, структурується через культурні традиції, соціальні структури, в яких живуть люди [42, с. 82].

Мова стає між світом розпізнаних предметів та людиною, яка також бажає пізнати та досягнути. Саме тоді в науку увійшов термін мовна картина світу.

Мовна картина світу – це усталена в мові схема, яка являється специфічною для певного мовної групи; завдяки такому поняття визначають та тлумачать специфіку сенсу життя людини та народу в цілому.

Взаємозв'язок між когнітивними ознаками народу та мовними знаками культури добре помітний у двох напрямках: уникаючи ментальних рис, знайти їх відображення в мовних знаках культури, і навпаки – за допомогою аналізу мовних знаків культури виявити ментальні риси, характерні для народу-носія мови [30, с.120].

Мовна картина світу являється способом відтворення дійсності у мозку людини через мовні й культурно-національні властивості.

Загалом, концепт існує як структурний складник мовної картини світу, яка, в свою чергу, позначає комплекс уявлень про народ на певному етапі розвитку, зафіксованих в базових елементах мови, а також уявлень, зображених у мовних символах та їх дефініціях — мовний поділ світу, мовний порядок і предметних явищ, а також інформацію про світ [33 с. 38]. Тобто мова справляє значний вплив на створення та подальше формування мовної картини світу [27, с. 28].

Оскільки концепт PROBLEM TEENAGER в більшості випадків вербалізується лексемами teenager, adolescent, youth, youngster, juvenile в значенні підліток, за допомогою цілої низки англomовних тлумачних словників можна проаналізувати деякі словникові дефініції, щоб зрозуміти специфіку світобачення носія англійської мови.

Вдаючись до Cambridge Dictionary [65], автори словника дають лексему teenager у двох варіантах: британському та американському. Визначення звучать так: «***a young person** between 13 and 19 years old*» та «***a person** who is 13 through 19 years old*». Різниця малопомітна, однак у британському варіанті англійської мови, не дивлячись на певне позначення віку людини, що вже приблизно дає нам уявлення про зовнішній вигляд, характер та ментальні здібності, робиться акцент на віковому періоді особи.

Англomовний словник Oxford Learner's Dictionaries [80] визначає підлітка як: «***a person** who is between 13 and 19 years old*», даючи нам загальне значення слова, яке взяло в себе обидва варіанти англійської мови.

Автори Longman Dictionary of Contemporary English [77] та Collins Dictionary [66] замість вже звичної нам семи person, позначають людину невизначеним займенником, а саме: «***someone** who is between 13 and 19 years old*», але вікові рамки вказують ті ж самі, що і в варіантах наведених нами вище.

Усі словникові дефініції, характеризуючи лексему teenager, наголошують на фізичній ознаці, особливо на віковому періоді життя людини та, у більшості випадків, визначення особи. Завдяки аналізу всіх дефініцій, можна визначити такі лексеми, як: person, someone та словосполучення a young person. Останнє якнайкраще представляє нам людину, котра знаходиться у перехідному від дитинства до юності віці.

Перейдемо до лексеми adolescent, яка є синонімічною з лексемою teenager та виражає вікові ознаки індивіда. Cambridge Dictionary знову ж таки має два визначення до цього слова. «***A young person** who is developing into an **adult***» [65]. Перша дефініція говорить нам про молоду людину, яка шляхом розвитку поступово перетворюється на дорослу, тобто проходить етапи становлення

особистості. «Between the ages of a child and an adult» – в цьому випадку лексема *adolescent* являється вже не іменником, а прикметником та означає вік між дитиною та дорослою людиною.

Oxford Learner's Dictionaries подає лексему таким чином: «*a young person who is developing from a child into an adult*» [80]. Знову ж таки, зображується перехід від дитини до дорослої особистості.

Longman Dictionary of Contemporary знайомить нас з таким виразом лексеми: «*a young person, usually between the ages of 12 and 18, who is developing into an adult*» [77]. В цьому словнику ми можемо тлумачити лексему як молоду особу з віковим періодом від 12 до 18 років. Визначення є більш повнішим та розкриває нам нові деталі поняття.

А ось Collins Dictionary визначає найбільш повніше дану лексему. «*Adolescent is used to describe young people who are no longer children but who have not yet become adults. It also refers to their behaviour*» [66]. Автори даного словника вважають, що підлітком може називатися молода людина, яка вже не є дитиною, однак ще не достатньо увійшла в період дорослості. Також це стосується і поведінки. Дійсно, той факт, що підліток не є зрілою особистістю, а лише наближається до цього моменту, є справедливим. Дуже часто ми можемо стати свідками того, як наче б людина вже виросла, однак її вчинки та думки залишились приблизно в підлітковому віці. Як взагалі можна охарактеризувати зрілу особистість? Така людина завжди віддає перевагу спочатку подумати, а потім діяти. А підлітки завжди обирають собі проблеми шляхом нестабільної поведінки, замість того, щоб вирішувати все спокійно та виважено.

Надалі у нас залишиться три, на перший погляд схожі лексеми, котрі є синонімами до перших двох, але мають в своїй основі дещо цікаве, що відрізняє їх. Тому ми будемо розглядати їх разом. Лексеми *youth*, *youngster* та *juvenile*.

Якщо знову таки звернутися до тлумачних словників, можна побачити різницю цими трьома лексемами та попередніми.

Collins Dictionary [66] рекомендує декілька влучних дефініцій до лексеми *youth*, в залежності від того, якою частиною мови воно буде стояти в реченні: обчислювальним іменником або ж ні.

- «*Someone's youth is the period of their life during which they are a child, before they are a fully mature adult*»
- «*Youth is the quality or state of being young*»

Перше визначення є набагато повнішим та розкриває суть слова, додаючи таку важливу деталь, як період. Тобто це період життя людини коли вона є дитиною до того, як повністю стане зрілою особистістю. А друга дефініція просто нагадує нам, що молодість це властивість нашого організму та те, що дарує нам життя.

Стосовно слова *youngster*, словник надає таку дефініцію: «*Young people, especially children, are sometimes referred to as youngsters*». Як бачимо, ця лексема більш наближує нас до концепту, влучно зображаючи вік людей, яких зазвичай називають таким чином.

«*A juvenile is a child or young person who is not yet old enough to be regarded as an adult*». Дитина або ж молода особа, яка ще не має достатній вік аби її називали дорослою людиною.

Виходячи із проаналізованих лексем вже можна зрозуміти, наскільки різняться слова, котрі приходяться один одному синонімами.

Беручи до уваги ті ж самі лексеми, але в іншому словнику ми також бачимо дещо різне між ними:

- *Youth is «the period of time when someone is young, especially the period when someone is a teenager.»*
- *Youngster is «a child or young person» (old-fashioned)*
- *Juvenile is «relating to young people who are not yet adults»*

Словник Longman Dictionary of Contemporary [77] пояснює дані лексеми саме в такому вигляді, однак нас зацікавило, що він відносить лексему *youngster* до дещо застарілих слів.

Далі звернімося до Oxford Learner's Dictionaries. Порівнюючи дефініції та яке значення вони мають в англomовному словнику, ми й тут дійшли висновку, наскільки велика різниця між декількома лексемами, які, в свою чергу, репрезентують концепт PROBLEM TEENAGER.

- *Youth is «the **time of life** when a person is **young**, especially the time before a **child** becomes an **adult**»*

- Youngster is «**a young person** or a **child**»

- Juvenile is **relating** to young people who are not yet **adults**.

Лексема juvenile має одне і те ж значення як в цьому словнику, так і в попередньому. Та навіть лексема youngster має майже те ж саме визначення. Хоча як застарілу вони її не подають на відміну від Longman Dictionary of Contemporary [7]. І останній словник, котрий нас цікавить своїми дефініціями пропонує такі визначення вже добре нам відомих лексем:

- *youth is «the **period** of your **life** when you are **young**, or the **state** of being **young**»*
- *youngster is «a **young person**, usually an **older child**»*
- *juvenile is «**relating** to a **young person** who is not **yet old** enough to be **considered** an **adult**»*

Cambridge Dictionary приводить схожі визначення, але з різним лексичним забарвленням.

Висновки до другого розділу

Таким чином, підліток це молода особа років 12-16, яка проходить перехідний вік та проживає чималу кількість проблем. Загалом, проблемний підліток визначається як підліток, що має певні відхилення у поведінці. Вони часто проявляються у відносинах з іншими людьми.

Існують 3 стадії, на які поділяється вік підлітків: ранній підлітковий вік, де відбувається занурення у свої інтереси та інтереси однолітків; середній підлітковий вік, де часто проявляється агресивність; пізній підлітковий вік, коли

відбувається осмислення самоідентифікації особистості. Тобто підліток постійно стикається з проблемами на своєму життєвому шляху, ще не маючи великого досвіду в житті та не розуміючи як потрібно виражати свої емоції та почуття правильно.

Концепт PROBLEM TEENAGER репрезентується лексемою підліток і завдяки низці тлумачних словників ми з'ясували яким чином подається значення концепту в англійських джерелах. В усіх чотирьох наведених словниках ми визначили, що підліток характеризується молодого людиною, що вже не має називатися дитиною та не має достатнього віку аби називатися дорослою. Тобто це людина, яка є старшою за дитину.

Розділ 3. Способи вербалізації концепту PROBLEM TEENAGER у романі

3.1 Лексичні засоби вираження концепту PROBLEM TEENAGER.

Людський менталітет дуже мінливий, тому що чимало змін відбувається саме через постійне втручання різноманітних факторів, як то політичних так і культурних та інших. Такі модифікації мають великий вплив на мову та свідомість мовця. Видозміни зазвичай закріплюються в конкретних або ж загальних концептах.

Концепт можна представити як низка мовних засобів, що розкриває лише конкретну його частину.

Лексичні засоби вираження концептів завжди цікавили та будуть цікавити всіх тих людей, котрим не все одно на лінгвістичну науку. Справа в тому, що завдяки дослідженню лексичних засобів, перед нами все більше відкривається нових значень, їх інтерпретація. Зацікавленість у дослідженні лексичних засобів концепту PROBLEM TEENAGER полягає у його наповненості. Чим більше йде заглиблення в нього, тим вірогіднішою стає можливість віднайдення нових смислів у концепті.

Концепт можна тлумачити як змістовну одиницю мислення людини, в якій знаходяться усі раніше набуті знання, а також досвід, котрий людина отримала у процесі спілкування та мислення.

Оскільки понятійний компонент досліджуваного концепту нам відомий, варто наголосити на підході, котрий ми будемо використовувати аби дослідити якими способами виражається концепт PROBLEM TEENAGER в романі американської письменниці Лорін Олівер «Before I Fall».

Раніше ми вже згадували про три найвідоміші підходи до вивчення концепту – когнітивний, лінгвістичний, культурологічний. Лінгвістичний, на нашу думку, найвдаліше визначить яким чином вербалізується досліджуваний нами концепт.

Проблемна дитина, а саме такий переклад має концепт, якщо робити це дослівно та незважати на стилістичне забарвлення та контекст, в якому він вживається, за романом постає звичайним підлітком, котрому, через труднощі

його віку, важко протистояти натиску однолітків. Не можна сказати, що головна героїня постійно стикається з неприйняттям своєї особи у колективі, навіть навпаки – вона є однією із найпопулярніших дівчат-старшокласниць у середній школі імені Томаса Джефферсона. Однак навіть вона іноді відчувала наскільки важкий характер у її подруги Ліндсі, яка постійно поводить себе як типовий агресивний підліток, що сприймає себе за головного ватажка у групі дівчат.

Згідно з теорією про модель поля, ядро є центром макрополя будь-якого концепту. Майже в усіх відомих випадках є головна лексема, яка й називається концептом. В нашому випадку це досліджуваний концепт **PROBLEM TEENAGER**.

Лексема *teenager* якнайкраще зображає усі проблеми молодої людини, яка через свій вік ще не отримала право називатися дорослою, зрілою особистістю, однак вона вже не є маленькою дитиною. Зі своїм зростанням та поступовим входженням у світ дорослих, підлітки, які являються ще досить юними та психічно нестійкими особистостями, можуть з легкістю, через свою чутливість отримати нові проблеми та потім дуже важко страждати через них.

Концепт **PROBLEM TEENAGER** являється ключовим для трьох концептуальних полів:

- Study
- Friends
- Family

Детальніше зупинимося на концептуальному полі **STUDY**, що виражається лексемою навчання. Зазвичай, для аналізу цього макрополя важливо з'ясувати якими взаємопов'язаними лексемами воно зосереджується. Виходячи зі змісту роману «Before I Fall», можна виокремити деякі із них: *school, uniform, lesson, Cupid day, popularity*.

Для вираження всіх цих лексем використовуються різного роду лексеми – іменники, дієслова, прикметники, прислівники та інші частини мови.

«I have never actually seen anyone study with it, which either means that everyone who graduates from Thomas Jefferson will be totally unprepared for life or

that certain things can't be learned in bullet-point format» (78, p. 157). В даному реченні є лексеми *to study* – вчитися та *to graduate* – закінчувати навчання, що характеризують лексеми одну із основних лексем *school*.

«*I skip my first four periods just because I can, and spend a couple of hours walking the halls with no real goal or destination».* (78 p.142). А *period* – лексема, що позначає урок, заняття. В цитаті йдеться про те, як головна героїня твору вирішила пропустити своє навчання через причину раптового бажання витратити декілька годин на безцільну прогулянку. Дана лексема відноситься також до нашого концептуального поля.

Концепт вербалізується лексемою *uniform*, яка позначає предмети якогось одягу і немає різниці до якого стилю він належить. У школі, про яку розповідає головна героїня немає офіційної шкільної форми.

«*There's no official uniform — it's a public school — but you'll see the same outfit of Seven jeans, gray New Balance sneakers, a white T-shirt, and a colored North Face fleece jacket on nine out of ten students»* (78, p. 8). Кожен учень може ходити на навчання в чому завгодно, тому що це державна школа, котра, на відміну від приватних, не потребує перебування школярів в спеціальному одязі.

«*The point is, we can do things like that. You know why? Because we're popular. And we're popular because we can get away with everything. So it's circular»* (78, p. 13). Головна героїня роману Сем вважає, що за популярністю стоїть безкарність. На її думку, популярна людина – вільна людина, яка може робити все, що їй заманеться.

Також, у романі дівчина користується широкою популярністю тоді, коли їй на день Святого Валентина (*Cupid day*) подарують велику кількість «Valograms» – «*roses with little notes attached to them*» (78, p.10). Маленькі подарунки, що символізують кохання або ж симпатію.

Загалом, день Святого Валентина згадується у творі неодноразово. Всі важливі події відбуваються саме в цей день. І навіть всі лексеми в концептуальному полі STUDY частково можна віднести до цього словосполучення.

Cupid day в житті американських підлітків завжди являється дуже знаковим, важливим і вони завчасно готуються до нього. Навіть мама головної героїні твору дуже здивована, коли почула від доньки, що та не має бажання йти до школи в день Святого Валентина: «*I don't think I can go in today.*» ***The idea of school*** makes me want to curl up in a ball and sleep forever. ***“On Cupid Day?”*** My mom raises her eyebrows» (78, p. 35).

Саме в такий день всі дівчата та хлопці з нетерпінням чекають чогось романтичного та нового, майже половина з них хвилюється перед цим святом: дівчата тільки й розмовляють про Валограмми та про свій статус у школі.

Переходячи до концептуального поля FRIENDS, можна сказати, що там теж є ціла низка пов'язаних одних з одною лексем. Наприклад, це: ***sympathy, date, quarrel, crush, bad habits, relationship*** та ***freak***. Це лексеми як із позитивною конотацією, так і з негативною.

«*Rob Cokran and I have been **going out** since October, but **I've been in love with** him since sixth grade, when he was **too cool** to talk to me*». (78, p. 147) Сем – ключовий персонаж роману відчувала глибоку симпатію до хлопця на ім'я Роб, який до того ж вважався найпопулярнішим парубком у середній школі. Вони зустрічалися вже протягом декількох місяців та якщо спочатку Сем відчувала до нього теплі почуття, що являлося саме симпатією, а не коханням, то потім він став дратувати дівчину і вона не бажала проводити з ним свій час, тому що відбулося повне переосмислення її життя та тих вчинків, котрі Сем здавалися правильними – «*Rob was my first **crush**, or at least my first real crush*»... «*It's weird. Before we were going out, I liked him so much, and for so long, that every time he even looked in my direction I would get this **bubbling, fizzing feeling so strong** it would make me dizzy*» (78, p. 102).

«*“Did you see Rob?” “I think he's **avoiding** me,” I say, which is true. Thank God.*» (78, p. 37).

Виникає проблема почуттів. Коли певний об'єкт знаходиться від нас на відстані, певна річ, що ним хочеться володіти, однак коли вже ближче пізнаєш його – первинні почуття та бажання зникають і людина стикається із дійсністю.

Тобто у голові той певний образ, ідеал особистості, який був швидко сформований, поступово руйнується та розвіюється.

Лексемний склад слова *quarrel* має такі пов'язані між собою лексеми, як: to fight, battle, to argue, disagreement, dispute. «“I. Said. ***Get. Out.***,” she whispers, and her mouth is so close to my ear if you couldn't hear her you'd think she was telling me a secret»... «***Fighting*** with Lindsay left me ***unsatisfied***, and I still feel a vague but pressing desire to do something» (78, p. 160).

Між персонажами роману постійно виникають суперечки саме тому, що дуже часто вони не можуть зійтися у свої поглядах та прийти до єдиної думки. Проблемна підліток – людина, яка є особистістю несформованою і нестійкою у своїх поглядах, почуттях. В діях нерідко простежується деяка дитячість, що заважає вірно вчиняти в різноманітних ситуаціях, які навпаки потребують більш зрілого погляду.

Така лексема наголошує на процесі спілкування, який носить негативний характер, тому й лексеми мають яскраво виражене негативне забарвлення.

Будь-яка суперечка це завжди відстоювання своєї правоти і дуже часто, навіть якщо хтось із співрозмовників розуміє свою помилку, він до останнього буде гнути свою лінію, тільки щоб не виявитися неправим. Основою сварок, якими б вони не були за розміром та тривалістю – завжди була і залишається велика різниця між потребами, а також об'єктивні розбіжності, неузгодженість у поглядах декількох людей.

У підлітків суперечки протікають дещо складніше, ніж у всіх інших, тому що їх реакція на наростаючий конфлікт часто має один і той же результат – проявлення агресії та опору, небажання піддаватись = бути слабким і поступатися своїм місцем у певній групі людей. Саме тому дуже часто проблема підлітка являється в тому, що він трактує та перебільшує відношення інших до себе, а тому й страждає від цього.

Існують різні реакції на слова у підлітків, сказаних в їхню адресу: це і так звана захисна реакція, коли довго не розбираючись яка ж ціль була закладена у

них і що саме мовець хотів донести своєму співрозмовнику – реакція часто та сама. І це звичайний жарт. Однак він буває добрий та глузливым.

*“You’re gonna **freeze**, you know.” Lindsay chucks her cigarette and rolls up the window. “**Thanks, Mom.**” I flip down the mirror to make sure that my lipstick hasn’t smeared (78, p. 105).* Здавалося б, подруга головної героїні на ім’я Ліндсі переживає за Сем та намагається оточити турботою. Однак інша дівчина, вже добре знаючи Ліндсі, відразу розуміє який намір криється за словами співрозмовниці, та тому відповідає схожим чином, називаючи подругу матусею, тобто наголошуючи на неабияку дбайливість.

Joke, як лексема, що входить до одного із концептуальних полів нашого концепту, також вміщує в себе деякі лексеми, що допомагають краще уявити та зрозуміти поведінку та спілкування проблемних дітей, а саме підлітків. *Cunning, desertion, mockery* – лексеми, котрі говорять нам про дещо негативне, токсичне ставлення при спілкуванні. Саме вони складають основу даного концептуального поля та налаштовують нас на дещо погане, хоча й не позбавлене гумору.

Вся справа в тому, як люди реагують на різні жартівливі вислови. Часто підлітки мають настільки низьку самооцінку, що просто не можуть спокійно відповідати на злі насмішки. Тому є лише чотири варіанти поведінки під час такого спілкування і, як правило, останні два використовуються найчастіше: жарт у відповідь або не відповідати на саркастичні висловлювання – це достойна поведінка підлітка, який навіть і не думає піддаватися людині, що свідомо намагається зачепити словом або, що гірше, викликати на конфлікт. А так, як вже було раніше зазначено – підлітки дуже чуттєві, вони нерідко піддаються емоціям. Інші дві характерні ознаки – замовчування та звичка тримати все в собі, що призводить потім до неконтрольованої агресії. Такі випадки трапляються нерідко і тому важлива підтримка та правильні настанови від дорослих.

Дуже часто трапляється так, що підлітки не отримують тієї потрібної їм уваги або ж потрапляють до жахливої компанії однолітків, які, малоімовірно, навчать чомусь порядному та доброму. Саме тоді підлітки змінюють своє

світобачення та поведінку разом з цим. З'являються погані звички, які часто стають причиною руйнації того, що з дитинства було закладено дорослими.

«*The cigarette she's smoking is extra thin and it looks like she rolled it herself. Then it hits me: it's a joint*» (78, р. 66-67). Підлітки не забувають годувати себе забороненими засобами не тільки на вечірках, але і просто у навчальних закладах. Вони, насамперед, вважають себе вже надто дорослими і сміливо підтримують такий свій імідж, що звичайно не є добре для людини.

А якщо в певній компанії з'являється підліток, який не виявляє бажання та чинить супротив нав'язаному способу життя – він автоматично займає місце дивака у групі. Таких людей ще часто називають black sheep – біла ворона. Дана лексема якнайкраще описує мікрополе freak. До людей, які не відповідають очікуванням інших або ж поводять себе так, як не може собі дозволити решта, часто відносяться з деяким презирством або просто недолюблюють за те, що їх поведінка виходить за межі схвалення іншими людьми.

«*But the real deal breaker is this: he actually wears a bowler hat. To school*» (78, р. 14). Головна героїня роману Сем вважає, що якщо людина вдягнута не так, як інші – це є проблемою для неї. Вся компанія дівчат, до якої входить і Сем, часто вішають ярлики, яких вони навіть не знають або малознайомі з ними, вважаючи досить дивним одягатися не так, як хочеться, а так, як прийнято у школі. Притому не можна забувати, що в школі, де вчаться наші герої немає загальноприйнятої форми одягу, як вже було помічено вище та навіть був наведений приклад. Тому кожен вдягається так, як вважає потрібним.

Загалом, діти є дуже жорстокими та навіть за найменшу відмінність у зовнішності чи поведінці – нещадно «карають».

Великою проблемою сучасності є булінг і авторка роману дуже влучно зобразила це через різноманітні лексеми, котрі наповнені негативним характером: «...everyone in the room starts to pick up on the fact that Juliet Sykes — bedwetter, freak, and all-around psycho — is standing in the middle of a party...» (78, р.29). Завдяки цим лексемам ми добре розуміємо, як насправді поводять себе підлітки конкретної групи до дівчини – однієї із головних героїнь твору.

Через постійні насмішки зі сторони Ліндсі та її подруг, серед яких є і Сем – Джульєт наклала на себе руки. Вона більше не могла терпіти до себе таке відношення і просто здалася. Однак, дуже цікавим є те, наскільки розумною та сміливою виявилась Сем під кінець твору. Якими внутрішніми силами наділила її авторка роману. Дівчина виявила причину: чому один і той самий день постійно повторюється і яке відношення має подія, що трапилася відразу після вечірки.

Беручи до уваги концептуальне поле FAMILY, варто зазначити, що його будова не менш яскраво відображає зміни в поведінці Сем стосовно її відношення до батьків та сестри. *Family ties, insult, relationship* – лексеми, що допомагають аналізувати концепт.

Загалом, людина дуже часто не вміє цінувати те, що їй було подаровано життям. Головна героїня роману «Before I Fall» Саманта Кінгстон жила по тому ж принципу і дещо егоїстично відносилася до своєї сім'ї.

Кожного ранку вона, проходячи повз батьків, ледве поглянувши в їх бік, поспішала до подруги, яка в цей час вже чекала біля машини у дворі, щоб разом поїхати до школи. Навіть маленьку сестру Іззі Саманта недолюблювала через її звичайнісіньку дитячу недосвідченість. Хоча дівчинка завжди намагалася догодити старшій сестрі та просто бажала привернути її увагу до себе. Сем це тільки дратувало і вона ледь стримувала себе аби не наговорити зайвого дитині.

З матір'ю відносини також не склалися і одного разу між ними навіть спалахнула велика суперечка, під час якої Сем не стримала свою агресію та сказала мамі багато прикрих слів, про які потім шкодувала: «*I meant it at the time, but I'd expected her to forget after a while. But since that day she's never once stepped foot in my room*» (78, p.55).

Та після повного переосмислення свого життя, коли один і той самий день постійно повторювався, Саманта наче бачила себе зі сторони і змогла опрацювати всі свої помилки, котрі робила бездумно, не замислюючись про наслідки та почуття членів своєї родини. Її батько, матір, сестра – усі відчували важкість, коли знаходилися поряд із Сем. Однак вони нічого не могли з тим

удіяти і їм залишалося лише терпіти, наповнений труднощами, характер доньки та сестри.

Загалом, дуже часто трапляються речі, які частково змінюють людину, а особливо коли йде мова про звичайних підлітків, на яких будь який момент життя може справити доволі сильне враження. Наприклад, коли підліток потрапляє в не дуже добру компанію свої однолітків, то згодом можна спостерігати як змінюється поведінка, мова наповнюється великою кількістю молодіжного сленгу, котрий вживати взагалі небажано. Навіть відношення до рідних та близьких людей може змінитися.

Сем – молода дівчина, яка має добре серце та світлу душу, на жаль потрапила під поганий вплив компанії дівчат, які навряд би навчили її гарним речам. Однак головна героїня дуже швидко стала своєю в такій компанії, що відображає її погану сторону характеру. Показана трансформація індивідуальності героїні роману дуже влучно зображає те, яку клопітку роботу вона над собою зробила. Те, якою дівчина постала на початку твору і якою вона показана вкінці є прикладом того, як повинна змінюватися людина за час свого існування.

Однак, на жаль, не задумувалася над своєю поведінкою раніше і які проблеми вона приносить іншим. Як страждає мати, що не може знайти спільну мову зі своєю старшою донькою. Хоча вона цього не показує, однак її бажання знову продовжити спілкування на тому самому рівні простежується.

Іноді надто грубе поводження з молодшою сестрою та навіть батьком також засмучує. Сем не задумується, що для неї найголовніше у житті. Вона навіть і його не цінувала, поводячись так, наче б то в неї є ще багато років життя попереду, однак автор наче говорить нам, наскільки важливо бачити прекрасне в кожному прожитому дні та цінувати кожний його момент. Сем піклувалася лише про відносини зі своїми однолітками-друзями та яке місце серед популярних людей школи вона займає.

Та нарешті все змінилось і головна героїня роману повністю перевтілилась та заново створила кращу версію себе. Пройти повз свої батьків та

не сказати ні слова – для неї це стало чимось неприємним, навіть огидним. «*Here is the last thing I ever say to my parents: See you later. I say, I love you, too, but that's earlier. The last thing I say is, See you later*» (78, p. 206).

«*You forgot your gloves.*” *Lisping, smiling, wisps of golden hair. “What would I do without you?” I crouch down and squeeze her in a hug...*» (78, p. 220). Зміна між старою Самантою Кінгстон та новою, котра стала більш мудрою та дорослішою була різною.

Якщо в житті будь-якої людини трапляється якась важлива річ, щоб то не було – можливі великі перетворення. Тому історія, яка трапилася із Сем вчить нас якими ми не повинні бути та чому нам важливо навчитися.

Для того, щоб провести аналіз концепту, нам знадобилося розглянути його семантичне поле. Основною лексемою, яка й називає наш концепт є лексема teenager. Вона вербалізує наш концепт за допомогою трьох макрополів: STUDY, FRIENDS and FAMILY. Які, в свою чергу, репрезентуються лексичними засобами. Серед них майже усі іменники та два словосполучення.

3.2 Стилiстичнi засоби вираження концепту **PROBLEM TEENAGER**.

Вираження концепту – це ціла низка мовних засобів, що прямо або опосередковано зображають, конкретизують і розвивають його зміст. Дуже важливим для аналізу та тлумачення концепту є визначення стилістичних засобів, які його вербалізують. Що являють собою стилістичні засоби?

Насамперед, це реалізація або ж здійснення забарвленості засобами мови. Головною ознакою стилістичних засобів можна назвати порівняння декількох значень, що ніде не закріплюються в мові та контексті. Існує думка, що повністю виразити концепт просто неможливо, тому що це не є реальним занотовувати усі існуючі мовні засоби, що можуть втілюватися.

До ключових стилістичних засобів вираження концепту належить:

1. Епітет – художньо-метафоричне визначення, яке наголошує про головну якість ознак, предметів та явищ. Тобто, наш концепт **PROBLEM CHILD** може репрезентуватися такими епітетами:

- «*a fat cupid*» – мова йде про повнотілого молодго хлопця, одного із учнів середньої школи, який виконує визначну місію з роздавання валентинок (валограм).
- «*a shiny, red unitard*» – костюм, в який одягнутий вчитель.
- «*a cartoon drawing*» – анімаційний мультфільм, що можуть та люблять дивитися діти будь-якого віку, так і дорослі.

2. Метафора – художній стилістичний засіб, що відкриває суть явища або предмета за допомогою прикмет інших. Завдяки аналізу концепту, ми знайти такі метафори:

- «*he has a stupid grin on his face*» – усмішка на обличчі хлопця більше була схожа на дурнувату, аніж на хитру.
- «*...but finally her face clears up...*» – нарешті обличчя дівчини просвітлішало.
- «*It's like I can feel his smile burning on me*» – посмішка настільки приязна та щира, що не треба навіть дивитися в обличчя людині. Все зрозуміло без зайвих рухів.
- «*His smile doesn't waver*» – емоція впевненості на його обличчі непохитна.

3. Порівняння – зіставлення предметів чи об'єктів один з одним.

- «*She giggles like an idiot*» – вона сміялась як дурненька.
- «*If it were up to her, she would follow me around all day like a dog*» – неповажне ставлення мовця до людини, та порівняння її із вірною собакою.
- «*It was like forced labor*» – обурення героїні твору щодо примусової роботи.
- «*He says it dramatically, like he's doing a voiceover for a movie*» – правильна, чітка вимова чоловіка спонукає захоплюватися його вмінням та талантом, бо навряд чи так зможе половина нашої планети.
- «*...one of them is dressed up like an angel*» – ідеалізоване зображення людини дівчатами.

- «they're as soft as anything, as air or a breath» – проводиться порівняння квітів-троянд, пелюстки яких настільки м'які, як повітря чи подих.
- «his hair is so long it's like a curtain that swings down over his eyes every five seconds» – зачіска молодого парубка настільки довга, що спускається та повністю закриває очі, як завіса.

4. Іронія – це один із стилістичних засобів, що застосовується для прихованого глузування та насмішки.

- «Sorry, sweetie!» she calls to Sarah. “I didn't see you there.” This is obviously a lie» – відбувся завуальований конфлікт між двома ученицями, які мають свої водійські права та вільно роз'їжджають по місту, це пасивна агресія.
- «Lindsay squeezes my arm. “Can't let my best friend die a virgin» – таке собі піклування – висміювання майбутніх подій, не дивлячись на те, що головна героїня переймається саме цими подіями.

Різноманіття стилістичних засобів у романі подає нам більше інформації для розуміння безпосередньо самого концепту **PROBLEM TEENAGER**.

3.3 Граматичні засоби вираження концепту

Щодо граматичних засобів вираження концепту, то вони надзвичайно важливі для нашого концептуального аналізу та розкривають нам ще більше значень про досліджуване нами мовне явище.

Тобто, граматичні засоби вираження означають способи або ж прийоми вираження наочно граматичних значень у словотворенні.

За приклади можна взяти окличні конструкції зі словами **what** та **such**:

- «I don't want to sound harsh, but it's **such** a waste to be a dork and kind of slow on the uptake».
- «But he has to screw it up by being **such** a freak».
- «She's **such** a sweetheart.»
- «**What** a mess!»
- «**What** a night!»

Такі емпатичні конструкції мають значний вплив на все речення чи навіть текст. Вони додають значної експресивності мові.

Ще один приклад граматичних засобів – емпатичне використання дієслова *do*.

- «I **do** an impression of his voice, which is strangely high-pitched...»

Емфаза слугує для підкреслення певних мовних елементів та виділяє смислове забарвлення у висловлюванні. В даному випадку завдяки емотивній емпазі ми розуміємо наскільки є важливим для мовця сказане та особливо вбачаємо таку емоцію як здивування.

- «I **do** love you,” I say, and I really mean it»

Героїня роману говорить своїй подрузі наскільки щирі почуття вона має стосовно неї. Дієслово *do* спеціально використано автором аби наголосити на добрих намірах мовця і підкреслити важливість відносин, тобто як саме дівчата ставляться одна до одної.

Також до граматичних засобів належать речення, які складаються лише із одного слова:

- «**Look!**” She held it up, rattling it. Inside were two tampons»
- «Lindsay rocks against her seat. “**Gross.**”
- «Elody’s suctioned to Muffin’s lap. And Lindsay and Patrick are fighting.”
“**Already?**”
- «**Crazy.** I’m going crazy»
- «**This. Cannot. Be. Happening.** I’m desperate to take out my phone and text the girls, but I don’t want to move»

Так звані речення-однослови відразу привертають нашу увагу, особливо якщо вони окличні. Цим способом дуже легко звернути фокус людської уваги до певного слова, яке, можливо, є ключовим у певному уривку твору і на ньому бажано зупинитися аби відчути всі ті емоції, якими автор наділив героя твору. Особливо цікавим є останній приклад речення, яке складається із одного слова. Автор могла б усі чотири слова з’єднати в єдине ціле, однак вона цього не

зробила і просто відокремила їх, з ціллю наголосити саме на них нашу увагу, щоб читач дедалі більше перейнявся подією, що сталася з персонажами роману і відчував сильні емоції.

Можна навіть зустріти так звані скорочення у творі, якими персонажі користуються, щоб показати поверхнєве відношення:

- «**Luv ya**” isn’t exactly “I love you”—which we’ve never said —but it’s getting close»
- «I lift the corner of the card gently and peek inside. **Luv y**»

Таким чином один із головних героїв твору, коханий Сем, замість того, щоб розказати про свої щирі почуття дівчині, промовивши «I love you» – він говорить скорочений варіант цієї фрази і це дратує Сем.

Звичайно, як велика кількість дівчат, особливо у підлітковому віці, їм хочеться відчувати себе потрібними і взаємно коханими, а особливо якщо це перші відносини. В даному випадку почуття деякої відрази є зрозумілим, так як автор зображає Сем як розумну молоду дівчину, котра зустрічається з популярним хлопцем, що зовсім її не цінує і вони обидва не впевнені чи потрібні їм такі стосунки.

Ще одним граматичним засобом, що акцентує увагу на дублюванні деяких виразів та слів є повторення:

- «**Class. Bell. Class. Bell**»
- «**No phones. No laughter. No voices. No houses. No cars**»
- «I ignore the bad feeling buzzing through me, and I think, **This is my day, this is my day, this is my day**, so I can’t think of anything else».

Зазвичай повторення дуже часто використовуються для, знову ж таки, емоційного підсилення слова, словосполучення або ж речення. Повторенням можна вважати слово або цілу конструкцію слів, що можна зустріти в реченні чи навіть двох, більше одного разу.

За допомогою таких повторень певних слів у реченні, можна простежити на яких моментах автор роману привертає увагу читача.

Автор спеціально використовує повторення з негативною часткою для того, щоб підкреслити певну категоричність. Головна героїня, розповідаючи свою історію подругам, зробила явний акцент на частці *no*, аби у її подруг під час бесіди навіть не виникло бажання пожартувати, що вони робили дуже часто, ігноруючи серйозність певних ситуацій. Сем потребувала бодай одну людину поряд, яка б її дослухала до кінця і вся важливість моменту була підкреслена даними повторами.

Взагалі, день Святого Валентина був надзвичайно важливим у житті Сем і автор роману знову зробила акцент на цьому через повтор словосполучення «*this is my day*». Персонаж твору повторює одне і те ж декілька разів, наче намагаючись упевнити себе у чомусь, підкреслюючи що той день саме для неї і ніщо не повинно заважати їй.

Тобто граматичні засоби стають у великій нагоді, коли мова йде про будь-який аналіз тексту. Більш того, вони допомагають відчутти та зрозуміти який сенс вкладає автор твору в кожне речення.

Висновки до третього розділу

Отже, концепт «PROBLEM TEENAGER» виражається такими мовними засобами, як: лексичні, стилістичні та граматичні. Завдяки їм ми аналізуємо концепт, кожну його складову.

Лексичні засоби допомагають визначити значення концепту, виразити його у мові лексичними одиницями, фразеологізмами, навіть цілими текстами. Концептуальні поля концепту PROBLEM TEENAGER у своєму складі мають такі лексичні одиниці, які виражаються іменниками, дієсловами, прикметниками та словосполученням. Вони дають змогу визначити повне значення досліджуваного концепту.

Стилістичними засобами втілення концептів дуже часто користуються у лінгвістиці. Завдяки їм ми розуміємо забарвлення слів, що репрезентують

концепт, аналізуємо емоційну виразність лексем. Досліджуваний нами концепт виражається великою кількістю епітетів, метафор, порівнянь і є навіть іронія. Тобто з'являється розуміння сенсу та стилю, яке було закладено у лексеми.

Граматичні засоби втілення є не менш важливими, ніж лексичні та стилістичні. Це допоміжні засоби вираження концепту, які допомагають побачити і висвітлити концептуальні ознаки, що нерідко являються не помітними або прихованими. Серед них це окличні конструкції, повтори, та речення, що мають одне слово у своїй будові.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Отже, сутність когнітивної лінгвістики полягає у вивченні людського пізнання та всіх його можливостей. Ця наука є важливою галуззю мовознавства, і вона досить швидко розвивалася на даному етапі розвитку людства. Періодом заснування когнітивної лінгвістики як науки можна вважати останні два десятиліття ХХ ст.

Концепт є основним поняттям когнітивної лінгвістики. Він містить мовний і психологічний зміст, передаючи суть того, що люди бачать абочують. Поняття — це весь мовний і психологічний досвід людини, і його мислення певною мірою виробляється поняттям.

Концепти завжди зосереджуються на різноманітних інформаційних характеристиках, але вони все ще є нерозривною структурою, яка постійно оновлюється та збагачується, зображуючи людський досвід.

Основними методами пояснення понять є: когнітивні методи, в яких поняття розглядається як одиниця людської пам'яті; лінгвістичні методи, що трактують поняття як усі можливі змісти слів; культурні методи, що розглядають поняття як центр культури. Жодне поняття не має власної структури.

Він складається з кількох елементів: компонента зображення, інформаційного змісту та поля інтерпретації. Останній поділяється на шість регіонів, які поєднують подібні когнітивні особливості концепту. Варто зазначити, що це поняття часто зображують у вигляді кола з центром, тобто ядра з власною периферією.

Існує велика кількість різноманітних методів, завдяки яким когнітивісти досліджують концепти. Головні з них: концептуальний аналіз, дистрибутивний, історико-порівняльний, компонентний, контекстний, текстовий аналіз та дефініційна інтерпретація. Однак основним у вивченні концептів є концептуальний аналіз, завдяки якому можна з'ясувати специфіку концепту та виділити з нього найголовніше.

При детальному розгляді концепту **PROBLEM TEENAGER** було з'ясовано, що він репрезентується багатьма лексемами, такими як: adolescent,

juvenile, youth, youngster, однак ключовою лексемою є teenager. Досліджено, що підліток – це молода людина 12-16 років, яка перебуває в перехідному періоді від дитинства до дорослого віку та стикається на своєму шляху з певними проблемами. Загалом, проблемні підлітки визначаються як підлітки з певними труднощами в поведінці. Вони часто проявляються у стосунках з іншими людьми.

Вік підлітків поділяється на три стадії: рання юність, зануреність у власні інтереси та інтереси однолітків; середня юність, часто проявляє агресивність; пізня юність, коли виникає розуміння самоідентичності.

Завдяки відомим тлумачним словникам ми з'ясували яким чином подається значення концепту в англійських джерелах. Було визначено, що підліток характеризується як досить молода людина, що вже не називається дитиною та не має достатнього віку аби називатися дорослою. Тобто це людина, яка є старшою за дитину, однак ще не досягла віку дорослої людини, а тільки входить в пору юності, якщо ми говоримо про ранній етап підліткового віку. А далі проходить всі стадії дорослішання аби досягти зрілості.

Будь-який концепт завжди репрезентується мовними засобами, які розкривають його зміст. Таким чином, досліджуваний концепт PROBLEM TEENAGER вербалізується через лексичні, стилістичні та граматичні засоби мовлення.

Лексичні засоби допомагають з'ясувати значення концепту, виразити його у мові певними лексичними одиницями та навіть цілими текстами. Концептуальні поля досліджуваного концепту PROBLEM TEENAGER мають лексичні одиниці, що вербалізовані різноманітними частинами мови. Такими як іменник, дієслово, прикметник та словосполучення. Завдяки йому у нас є змога краще зрозуміти сам концепт та з чого він складається. Тобто увесь його зміст, сенс і як його розуміє мовець.

Стилістичними засобами також відіграють значну роль у тлумаченні змісту концептів. Таким чином ми розуміємо забарвлення слів, що репрезентують концепт, з'ясовуємо емоційну виразність лексем. Досліджуваний

концепт виражається великою кількістю епітетів, метафор, порівнянь, навіть іроній та сарказму. Тобто з'являється розуміння сенсу та стилю, яке було закладено у лексеми. Саме таким чином проходить спілкування однолітків в романі Лорін Олівер «Before I Fall».

Грамматичні засоби втілення допомагають побачити і зобразити концептуальні ознаки, які, в свою чергу, нерідко являються прихованими. Серед них часто зустрічаються окличні конструкції, повтори і речення-однослови, такі, що мають у своїй основі лише одне слово.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абакарова М.А. Лингвокультурологические особенности концепта подросток в английском, иллакском языках, «Вестник АГУ» Выпуск 4, 2014, с. 15-19
2. Алеференко Н.Ф. Когнитивная семантика: миф или реальность. Вестник ТГПУ, 2006. С. 43-48.
3. Аскольдов-Алексеев С. А. Концепт и слово. Русская словесность. От теории к структуре текста. Антология. 1980. с. 10-15
4. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка, их личностная и национальная специфика. Воронежский государственный университет. Воронеж. 1997. 329 с.
5. Безруков П. Н. Понятийная, образная и ценностная составляющие содержательной структуры концептов «beauty» и «health» в современном английском языке. Научные ведомости, 2013. 54-61 с.
6. Бережанська Ю. В. Концептуальна метафора в англomовному медичному дискурсі. Філологічні студії, 2013. 479-484 С.
7. Бешлей О. В (Концепт YOUTH в англomовній картині світу (на матеріалі фразеологічних одиниць). Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка, 2016. С. 27-31.
8. Близнюк К. Р. Лексико-семантичне поле «Патріотизм» в українській, англійській і польській мовах. Вінниця, 2019. 263 С.
9. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика. Введение в когнитивную лингвистику. Курс лекций, Тамбов: Издательский дом ТГУ им. Г. Р. Державина, 2014. 236 с.
10. Братиця А.О. Когнітивні дослідження метафори в сучасній німецькій мові. Кам'янець-Подільській. 2019. 128 с.

11. Ведмеденко О. С. Лексичні трансформації як засіб передачі концепту «Злодій» в англо-українському художньому перекладі детективних оповідань Едгара По, Київ. 2020. 101 с.
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови Київ: Перун, 2005. 1728 с.
13. Вербицька А.Е. Концепт Distress/Дистрес в англомовному медіадискурсі: когнітивно-комунікативний аспект. Луцьк, 2018. 277 с.
14. Вісько Г. Г. Когнітивна лінгвістика: історія становлення і розвитку напряму лінгвістичного вчення. Чорноморський державний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2015. 23-26 с.
15. Вовк О.І. Особливості конструювання знань в аспекті когнітивної парадигми. Лінгвістичні дослідження: 36 наук. Праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2015, с. 116-122.
16. Газуда О. Поняття концепту в сучасній лінгвістиці. Актуальні питання гуманітарних наук, вип. 22, том 1. 2018 с. 38-43
17. Галич О. А. Теорія літератури: посібник для студентів філологічної спеціальності. Київ: Либідь, 2006. 127 с.
18. Голик С. Концепт: у пошуках алгоритму аналізу. Ужгород, с.154-160
19. Гунина Н. А. Концепт VS значение: когнитивный подход, Вестник ТГТУ. Том 17. № 1, 2011, с. 248-250
20. Даниленко Л.І. Лінгвістика ХХ-початку ХІ століття. У пошуках цілісної теорії взаємозв'язку мови, культури і мислення. Мовознавство 2009. С. 3-11.
21. Дениско П. В. Дискусії щодо характеру знання в доменах концептуальної метафори. Філософія і політологія в контексті сучасної культури, 2015. С. 70-80
22. Жарікова Ю. В. Когнітивна діяльність людини у фразеології румейської, новогрецької та української мов, Наукові записки Бердянського ДПУ. 2015, 69-77 с.
23. Зайченко О. В. Поняття «концепт», його загальна характеристика. Наукові записки. Серія філологічна, 2012. С. 78-81

24. Заньковська Г. Д. Методи дослідження концептів, Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету 2015. С. 102-104
25. Зеленько А. С. Когнітивна лінгвістика. Вісник ЛНУ імені Т. Шевченка, 2010. С. 88-96
26. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва: Гнозис, 2004. 389 с.
27. Коч Н. В. Когнітивна лінгвістика. Начальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, Миколаїв: Іліон, 2021. 133 с.
28. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник, 3-тє вид. Київ: «Академія», 2010.
29. Красных В. В. От концепта к тексту и обратно. К вопросу о психолінгвистике текста. Вестник Московского университета: Филология. 1998. № 1. С. 53–70.
30. Крацило С.О. Профілізація концепту MARRIGE в англійській мові. Львів, 2016. 260 с.
31. Кременова Т. В. Напрями досліджень когнітивної науки в Україні. Том 30 (№2), 2019. с. 54-58
32. Кубрякова Е. С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира Москва: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.
33. Лахматова К. С. Особливості лексичної реалізації концепту «тварина» в англійській мові, Дніпро, 2018. 72 с.
34. Лихач К. С. Концепт NATURE в романі Дж. М. Кутзее «Disgrace», Запоріжжя 2020, 103 с.
35. Марченко В.В., Хмельницький Р. В. Засоби вираження емоційних концептів у творах Люсі Мод Монтгомері, «Молодий вчений» • № 10 (62), 2018, с. 204-208
36. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие, Минск: ТетраСистемс, 2004. 256 с.

37. Мовчан Л. М. Лінгвокогнітивний аналіз художнього тексту, Актуальні проблеми філології та перекладознавства, Вип. 9, 2015 с. 121-125
38. Нузбан О. В. Актуалізація концептів HARD/SOFT у сучасному англомовному дискурсі, Чернівці 2015, 254 С.
39. Никитин М. В. Лексическое значение слова: структура и комбинаторика: учеб. пособие для пед. ин-тов по спец-ти «Иностр. яз.» Москва: Высшая школа, 1983. 119 с.
40. Никитин М. В. Развернутые тезисы о концептах Вопросы когнитивной лингвистики. 2004. № 1. С. 53–64.
41. Огієнко К. Особливості вербалізації концепту “disease” у сучасному англомовному пісенному дискурсі, Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 32, том 2, 2020. С. 81-88
42. Огієнко К. Особливості вербалізації концепту «DISEASE» у сучасному англомовному пісенному дискурсі. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 32, том 2, 2020. с. 81-88
43. Панько Ю. І. Антропоцентризм як риса художнього твору в романі Володимира Лиса «Століття Якова», Запоріжжя. 6 с.
44. Пожар А. Б. Концепти «час» і «вік» в англомовній картині світу» Суми, 2017. 5 с.
45. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика: учебное издание. Москва: АСТ: «Восток-Запад», 2007. 226 с.
46. Попова Л.Г., Грищенко Е.С. Концептуальное понимание свободы в английском и русском языках. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2019. С. 153-156.
47. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике Воронеж:Истоки, 2001. 191 с.
48. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя:Прем'єр, 2008. 332 с.
49. Риженко С. А. Трудные подростки нашего времени. Вестник психологии №3(40) июль—сентябрь 2014, с. 20-28

50. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики Київ: Наук. думка, 1988. – 240 с.
51. Словник української мови. Академічний тлумачний словник [Режим доступу] <http://sum.in.ua>
52. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.
53. Солдатенко В. Д. Мовні засоби вираження концепту Справжнє кохання у сучасній американській пісенній ліриці с.111-116
54. Соловійова В. Історія розвитку і проблеми визначення когнітивної лінгвістики. Магістеріум. Мовознавчі студії, 2012, 80-85 с.
55. Смирницкий А. И. Лексическое и грамматическое в слове Вопросы грамматического строя Москва: АН СССР, 1955. С. 11–53.
56. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры: 3е изд. Москва: Академический проект 2004, с. 42-67
57. Стернин И. А. Лексическое значение слова в речи Воронеж: Воронеж. ун-та, 1985. – 170с.
58. Стернин И. А. Проблемы анализа структуры значения слова Воронеж : Издательство ВГУ, 1979. – 156 с.
59. Томенюк О. Когнітивний підхід до аналізу мовних явищ, Актуальні питання гуманітарних наук, вип. 11, 2015. с. 141-146
60. Уфимцева А. А. Лингвистическая сущность и аспекты номинации. Языковая номинация, Москва: Наука, 1977. С. 7–98.
61. Фрумкина Р. М. Есть ли у современной лингвистики своя эпистемология? Москва, 1995. С.74-117
62. Чистяк Д. О. Дослідження художнього концепту в лінгвопоетичній перспективі, Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Мовознавство. Том 2, №5, 2016. С.157-159
63. Шевченко О. М., Шевченко Н. С. Когнітивна лінгвістика як напрям мовознавчого дослідження, «Молодий вчений» № 7.1, 2020, с. 142-145

64. Ярич М. В. Концептуальний аналіз як метод лінгвістичних досліджень, Чернівці. 3 с.
65. Cambridge Dictionary [Electronic resource] Mode of access: <https://dictionary.cambridge.org/>
66. Collins Dictionary [Electronic resource] Mode of access: <https://www.collinsdictionary.com/>
67. Dirven R. Cognitive exploration of language and linguistics Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999. – 300 p
68. Evans V. Cognitive Linguistics. An Introduction, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
69. Fodor J. D. Concepts: Where Cognitive Science Went Wrong / Jerry A. Fodor. New York : Oxford University Press, 1998. – 192 p.
70. Grimshaw J. Semantic Structure and Semantic Content in Lexical Representation Words and Structure. Stanford, CA: CSLI Publications, 2005. P. 75–89.
71. Jackendoff R. Semantics and Cognition Cambridge, MA: MIT Press, 1983. 283 p.
72. Johnson M. Why cognitive linguistics requires embodied realism. Cognitive linguistics 2002, P. 245-263
73. Kenny A. Concepts, Brains, and Behaviour Grazer Philosophische Studien. 2010. Vol. 81, issue 1. P. 105–113.
74. Lakoff G. Metaphors we live by / George Lakoff, Mark Johnson. Chicago; London: The University of Chicago Press, 2003. 276 p.
75. Langacker R. W. The limits of continuity: Discreteness in cognitive semantics Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1994. P. 20.
76. Laurence S. Concepts and Cognitive Science Cambridge, MA: Bradford Books/MIT Press, 1999. P. 3–81.
77. Longman Dictionary of Contemporary English [Electronic resource] Mode of access: <https://www.ldoceonline.com/>
78. Loren Oliver, Before I Fall, Hooder Paperbacks, 2017 c. 190

79. Macmillan Dictionary [Electronic resource]. – Macmillan Publishers Limited, 2010. Mode of access: <http://www.macmillandictionary.com/>.
80. Oxford Learner's Dictionaries [Electronic resource]. Mode of access: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

Summary

Today, language remains one of the most important means of communication and data transmission from one person to another. Thanks to language, people have the opportunity to think, express their thoughts and generally convey information to each other. However, the science that studies the various features of language does not stand still, like humanity, it develops and receives more and more new issues that need to be addressed urgently.

The priority task of linguistics has always been and remains the analysis and connection of language with the culture of the people, as well as the understanding and formation of human self-identification of their place in it. That is why the active creation of such directly new trends on the basis of already studied linguistics - cognitive linguistics, linguopragmatics, linguoculturology and many other trends help to fully analyze the language.

An important task of cognitivists is to analyze the development of language in terms of its cognitive activity, which means that language belongs to a person who is able to think, who has found his place in the environment. Therefore, **the relevance** of the work is that modern linguistics focuses on understanding and understanding of reality with the help of language units-concepts. Since man thinks in abstract terms, the correct interpretation of concepts is perhaps the most important issue for linguistics. That is exactly how a person is aware of language units, which then make up his personal vision of the world.

A large number of scientists who enriched linguistic science with their knowledge were engaged in the study of the concept, among them (Selivanova O.O., Maslova V.A., Babushkin A.P., Karasyk V.I., Vilchinskaya T., V. Evans, J. Lakoff, Prikhodko A.M., Golubovskaya I.O., Belova A.D., Arutyunova A.D., Ch. Filmore, Likhachev D.S.) and many other famous linguists who have made significant contributions to cognitive science.

The object of our research is the concept of a problem teenager in the novel "Before I Fall" by L. Oliver.

The subject in this paper are the linguistic means of realization of the concept *problem teenager*.

The purpose of our work is to analyze the linguistic means of embodiment of the concept *problem teenager* in the novel "Before I Fall" by L. Oliver.

To achieve the above mentioned goal involves solving **the following tasks**:

1. To define the notion "concept" and find out the main approaches to its study.
2. To analyze the main properties of the concept *problem teenager*.
3. To describe the structure of the concept PROBLEM TEENAGER on the material of L. Oliver's novel "Before I Fall"
4. To identify the features of verbalization of the concept PROBLEM TEENAGER.
5. To identify the language means for implementing the concept of PROBLEM TEENAGER.

The material for the study is the novel "Before I Fall" by the American writer L. Oliver.

The theoretical significance of this work lies in the analysis of the linguistic embodiment of the concept, in addition, a linguocognitive analysis of the concept "PROBLEM TEENAGER", which is a significant contribution to the theoretical foundations of cognitive linguistics.

The practical significance of the study lies in the possibility of using the theoretical provisions and results of our work in the courses of stylistics, grammar, phonetics.

Scientific novelty involves a full analysis and linguistic means of implementing the concept PROBLEM TEENAGER in L. Oliver's novel "Before I Fall".

In our work such **linguistic methods** are used as: conceptual, comparative, structural and component.

The study is determined by the purpose and main objectives. The master's thesis consists of an introduction, three chapters to each of them, general conclusions and a list of sources used, which includes about 100 sources. The total volume of the work is 70 pages.

In the introduction, we identified the relevance of the topic, explained the object, subject, purpose and objectives of the study. We also substantiated the scientific novelty, theoretical and practical significance.

In the first chapter "Theoretical fundamentals of research of the concept PROBLEM TEENAGER" we have identified the notion of the concept and approaches to its studying, also the structure of the concept has been analyzed.

In the second chapter "Representation of the concept PROBLEM TEENAGER" we identified the conceptual component of the concept of a problem teenager and considered it in the English picture of the world.

In the third chapter, "Ways to verbalize the concept PROBLEM TEENAGER in LAUREEN N OLIVER's novel "BEFORE I FALL", we explored ways to verbalize the concept *problem teenager*.

Thus, the essence of cognitive linguistics is to study human cognition and all its possibilities. This science is an important branch of linguistics, and it developed quite rapidly at this stage of human development. The period of the founding of cognitive linguistics as a science can be considered the last two decades of the XX century.

The concept is the basic concept of cognitive linguistics. It contains linguistic and psychological content, conveying the essence of what people see or hear. The concept is the whole linguistic and psychological experience of man, and his thinking is to some extent produced by the concept.

Concepts always focus on a variety of informational characteristics, but they are still an inseparable structure that is constantly updated and enriched by depicting human experience.

The main methods of explaining concepts are: cognitive methods, in which the concept is considered as a unit of human memory; linguistic methods that treat concepts as all possible meanings of words; cultural methods that consider the concept as a center of culture. No concept has its own structure.

It consists of several elements: the image component, information content and interpretation field. The latter is divided into six regions that combine similar cognitive

features of the concept. It should be noted that this concept is often depicted as a circle with a center, i.e. a nucleus with its own periphery.

There are many different methods by which cognitivists explore concepts. The main ones are: conceptual analysis, distributive, historical-comparative, component, contextual, textual analysis and definitive interpretation. However, the main thing in the study of concepts is conceptual analysis, through which you can find out the specifics of the concept and highlight the most important.

A detailed examination of the concept PROBLEM TEENAGER revealed that it is represented by many tokens, such as: adolescent, juvenile, youth, youngster, but the key token is teenager. It has been studied that a teenager is a young person aged 12-16, who is in a transition period from childhood to adulthood and faces certain problems on his way. In general, problem adolescents are defined as adolescents with certain behavioral difficulties. They often manifest in relationships with other people.

The age of adolescents is divided into three stages: early adolescence, self-interest and peer interests; middle youth, often aggressive; late adolescence, when there is an understanding of self-identity.

Thanks to well-known explanatory dictionaries, we have found out how the meaning of the concept is presented in English-language sources. It was determined that a teenager is characterized as a fairly young person who is no longer called a child and is not old enough to be called an adult. That is, it is a person who is older than a child, but has not yet reached the age of an adult, but only enters adolescence, if we talk about the early stages of adolescence. And then goes through all the stages of maturation to reach maturity.

Any concept is always represented by linguistic means that reveal its meaning. Thus, the studied concept of PROBLEM TEENAGER is verbalized through lexical, stylistic and grammatical means of speech.

Lexical means help to clarify the meaning of a concept, to express it in language with certain lexical units and even whole texts. The conceptual fields of the concept PROBLEM TEENAGER are verbalized by lexical units that belong to different parts of speech. Such as noun, verb, adjective and phrase. Because of this, we have the

opportunity to better understand the concept itself and what it consists of. That is, all its content, meaning and how it is understood by the speaker.

Stylistic devices also play a significant role in interpreting the content of concepts. In this way we understand the word coloring that represent the concept, find out the emotional expressiveness of the lexical units. The studied concept is expressed by a large number of epithets, metaphors, comparisons, even irony and sarcasm. That is, there is an understanding of the meaning and style that has been placed in the lexemes. This is how teen interaction in Lauren Oliver's novel "Before I Fall" takes place.

Grammatical means of representation help to see and depict conceptual features, which, in turn, are often hidden. Among them there are often exclamatory constructions, repetitions and one-word sentences, which are based on only one word.

The perspective of the master project is to further study aspects of cognitive linguistics, namely the study and analysis of concepts using different methods of concept research.

ДОДАТОК А

Клас: 9

Тема: Teen generation

Методичні зауваження: методичний комплекс завдань було розроблено відповідно до навчальної програми та уподобань учнів 9-тих класів закладів загальної середньої освіти.

Даний комплекс вправ повністю відповідає темі наукової роботи і також може використовуватися під час вивчення іноземної мови у спеціальностей, де перша або ж друга іноземна мова – англійська.

Темою дослідження є «Мовні засоби втілення концепту PROBLEM TEENAGER у романі Лорін Олівер «Before I Fall»: лінгвокогнітивний аналіз», в якому вивчалися лексичні, стилістичні та граматичні засоби концепту PROBLEM TEENAGER. Саме тому даний методичний комплекс вправ може бути доцільним для формування англomовної лексичної компетентності в учнів 9-тих класів закладів загальної середньої освіти.

Загалом, лексична компетентність означає здатність людини чітко, конкретизовано висловлювати свої думки та ясно розуміти висловлювання інших, що встановлене на взаємодії відповідних навичок та знань. Основою англomовної лексичної компетентності є певні лексичні знання, лексичні навички, а також лексична усвідомленість. Завдяки цьому реалізується функціонування умінь у всіх видах комунікативної діяльності.

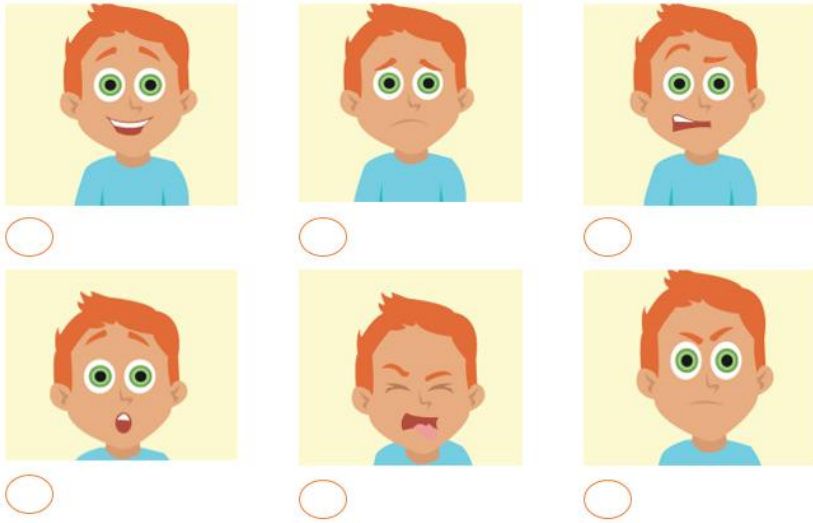
Отже, лексична компетентність у школярів формується в **декілька етапів.**

На **першому**, підготовчому етапі, лексична компетентність формується за рахунок ознайомлення школярів із новими лексичними одиницями та обов'язкового їх пояснення. Завдяки цьому етапу, відбувається жвавий розвиток пам'яті та уваги, а також дитина починає швидше сприймати новий матеріал, включаючи свою уяву.

Приклади вправ, які сприяють формуванню лексичної компетентності учнів з теми «Teen Generation»;

Вправа 1.

Match the pictures with the teenager's emotions.

- a. sadness
- b. rage
- c. joy
- d. astonishment
- e. disgust
- f. puzzlement

Вправа 2.

Look at the columns with the words and group them into three parts. Say the words which describe the most common problems of teenagers.

Problem of communication	Problem of study	Problem of family
<p>To encourage; to dissatisfy; to complain; to express one's opinion; to bully; to abuse; to tease; to cause harm; to express one's identify; to stand up for; to respect; to graduate; suitable; educational institutional; to socialize; entertainment.</p>		

Вправа 3.

Match English words and phrases with their definitions.

competitive	make available for use; supply
fascinated	cause (someone or something) to be vulnerable or at risk; endanger
hairstyle	to be very willing to do something
hang out	relating to or characterized by competition.
to threaten	to spend a lot of time in a place or with someone
to be pleased at/with	a particular way in which a person's hair is cut or arranged.
to irritate	move or progress at the same rate as someone or something else.
to keep up with	decide firmly on a course of action.
to provide	strongly attracted and interested.
to resolve	make (someone) annoyed or a little angry.

Вправа 4.

Match the phrases with their translations.

to make fun of	слідувати порадам батьків
have much in common	наполягати на
to treat as a child	мати багато спільного
to be on good terms with	висміювати
to consult parents/ friends	поводити себе як з дитиною
to face a problem	бути в гарних відносинах
to follow parents' advice	радитися з батьками
to insist on doing	зіткнутися з проблемою

Другий етап допомагає автоматизувати лексичні одиниці, які вивчаються. Дуже важливо є проведення асоціацій за допомогою різноманітних карт, малюнків та схем.

Вправа 5.

Finish the sentences using the phrases below.

1. But the next year – the next year to the day – _____ popular guys in school killed himself in the _____.
2. ‘What?’ She _____ and _____ at us defiantly.
3. I’m not sure exactly what I’m looking for, but there’s _____, some old memory that disappears whenever I will it to take form, like those Magic Eye games where you can only see the hidden shape when _____.
4. I find Lindsay easily, standing front and center in Mrs. Krakow’s classroom, smiling so widely it _____ she’s _____.
5. ‘_____’ Lindsay steps farther into the hall, the moonlight falling differently so that her _____ emerge.
6. I was screaming _____, the headlights growing huge as suns, certain we were going to die, and she was gripping the steering wheel and _____ over my screams, ‘Don’t worry – they always swerve first’.

exact same way; stares back; an idea taking shape in my head; your eyes aren’t in focus; one of the most; lifts her chin; looks like; baring her teeth; features; What’s your problem?; at the top of my lungs; calling out.

Вправа 6.

Using the words in column, make up as many sentences as you can.

What is the main of the most common teen problems?	
1) The most common teen problem is...	The Problem of Misunderstanding with Parents or Teachers

2) Which of these problems do you most often face?	
	The Problem of Communication / Problem with Friends
	The Problem of Addiction / Health Problems
	Problem of Love
	Problem of Education

Вправа 7.

Translate the phrases and make the sentences with them.

1. have no special uniform;
2. have no boring and useless subjects;
3. treat each other with respect;
4. to take the exam;
5. listen to students' opinion;
6. prepare for real life.

Третій етап передбачає використання всіх вивчених лексичних одиниць під час виконання різноманітних вправ та завдань, що спрямовані на перевірку словникового запасу учня і під час проведення дискусій.

Вправа 8.

Answer the questions and express your own opinion about teenagers' problems.

1. What do you think about teenagers? Who are they?
2. Do you believe that teenagers have more problems than adults?
3. How do your parents feel about you? Do they love you and you feel their support all the time?

4. What punishments are in place in your family?
5. Do you think it is right to scold and hit your child? Could you do that? Why?
6. Can you call the happiest day in your life?

Вправа 9.

Tell about your educational institution. Give a detailed answer, please.

- 1) What don't you like about your school?
- 2) What would you like to change?

You should use some linking words.

In my opinion/ I think/ To my mind/ I reckon/ I assume/ I guess/ As far as I know/ It seems to me.

By the way/ Besides/ Perhaps/ Probably/ In other words/ Moreover/ As you know
Despite/ In spite of/ However/ Though/ Although

At the beginning/ To start with/ Firstly/ Secondly/ Thirdly/ After that/ Finally

To tell the truth/ Frankly speaking/ Due to

So/ Well/ As a result/ In short/ To sum up

Вправа 10.

Read the text below. Answer the questions.

They say that just before you die your whole life flashes before your eyes, but that's not how it happened for me.

To be honest, I'd always thought the whole final-moment, mental life-scan thing sounded pretty awful. Some things are better left buried and forgotten, as my mom would say. I'd be happy to forget all of fifth grade, for example (the glasses-and-pink-braces period), and does anybody want to relive the first day of middle school? Add in all of the boring family vacations, pointless algebra classes, period cramps, and bad kisses I barely lived through the first time around...

The truth is, though, I wouldn't have minded reliving my greatest hits: when Rob Cokran and I first hooked up in the middle of the dance floor at homecoming, so everyone saw and knew we were together; when Lindsay, Elody, Ally, and I got drunk

and tried to make snow angels in May, leaving person-sized imprints in Ally's lawn; my sweet-sixteen party, when we set out a hundred tea lights and danced on the table in the backyard; the time Lindsay and I pranked Clara Seuse on Halloween, got chased by the cops, and laughed so hard we almost threw up—the things I wanted to remember; the things I wanted to be remembered for.

But before I died I didn't think of Rob, or any other guy. I didn't think of all the outrageous things I'd done with my friends. I didn't even think of my family, or the way the morning light turns the walls in my bedroom the color of cream, or the way the azaleas outside my window smell in July, a mixture of honey and cinnamon.

Instead, I thought of Vicky Hallinan.

1. What do you think about such excerpt '...Before you die your whole life flashes before your eyes...'?
2. 'Some things are better left buried and forgotten, as my mom would say' – Are you agree with this sentences? Why?
3. Who was she thinking about before she died?